БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Һурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 253 (8473) | 1957 оной октябриин 25, пятница | Сэн 20 мүнгэн

Хэблэмэл газетэнүүдые һонёор, удха һайнтайгаар гаргаха

Үдэр ерэхэ бүри алдарта һайндэр—Октябриин революциин 40 жэлэй ой ойртожо байна. Бурят-Монголой ажалшад советскэ бүхы хүнүүдтэл адли энэ һайндэртэ хүндэтэ бэлэг барихаар бэлдэнэ. Зэдэ, Сэлэнгын малшад гү, Мухаршэбэр, Бичурын тарияашад гү, али аяар холын хойто аймагуудай ангуушадшье—бултадаа агуу ехэ һайндэрээ баяртайгаар угтахые хүлеэжэ байна. Ажахын бүхы һалбарида ажалай эршэ шангадана, социалистическэ мүрысөөн улам үргэн далайсатайгаар дэлгэрнэ.

Бүгэдэниитын энэ эрмэлзэл оролдолгые колхозууд болон совхозуудта, МТС-үүдтэ гаргагдадаг хэблэгдэмэл газетэнүүдые уншахадаа тон али тодоор харанабди. Хүдөө нютагуудта хэблэгдэмэл газетэнүүдэй бии болгогдоһон ушар хүдөө ажалай хүгжэн дэбжэһые гэршэлэн харуулна. Мүнөө республика доторнай наяад шахуу иимэ газетэ гаргагдана. Эдэ бултадаа шахуу колхозууд болон совхозуудта, МТС-үүдтэ хэблэгдэдэг байна. Гансахан Мухаршэбэрэй аймагта арба гаран иимэ газетэнүүд гаргагдана. Бурят колхозуудта газетэнүүд түрэлхи хэлэн дээрээ хэблэгдэдэг юм. Эдэ бүгэдэ булта ехэ һайшаалтай. Юуб гэхэдэ, колхоз, совхоз, МТС-эй үмэнэ табигдаһан шухала зорилго бэелүүлхэ хэрэгтэнь газетэ колхознигуудые зоригжуулдаг байна. Жэшээнь, Загастайн сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхозой партийна организациин, правлениин орган «Заганай колхозник» газетын сентябрь һара соо гараһан хоёр номерынь тариа хурялга, гүрэндэ тариа тушаалга түргэнөөр дүүргэхэ хэрэгтэ зорюулагданхай байгаа. Мухаршэбэрэйнгээ аймаг дотор тариан ажал ехэтэй энэ колхоздо хуряалгын ямараар ябуулагдажа байһан тухай, гохёолдоһон дутуунууд тухай газетэдэ бэшэгдэнхэй. Ажалай журам эбдэдэг колхознигууд хурсаар шүүмжэлэгдэһэн байна. Эдэ бүгэдэнь тариа хуряалгын хүдэлмэри шангадхахадань туһалһаниинь дамжаггүй.

Мүн энэл аймагай Булганинай нэрэмжэтэ колхозой партийна организациин, правлениин орган «Колхозой һонин» газетын сентябрь соо гараһан хоёр номер баһал хүдөө ажахын хүдэлмэринүүдтэ зорюулагдаһан байгаа. Энэ колхозой газетэ тариа хуряалгын хүдэлмэриин ябасые харуулхатаяа хамта, баһа ажалай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлые үргэнөөр харуулалсаһаниинь һайшаалтай. Мүн тиихэдэ газетынь түрэлхи хэлэн дээрээ хэблэгдэдэгынь ехэ һайн байна. Саашадаа хэлээ бүри нягтаар мүлин һайжаруулжа, уран хурса статьянуудые олоор бэшэдэг болохын энэ газетын редколлегидэ хүсэгдэнэ.

Гадна, Торнин МТС-эй дирекциин, партийна, комсомольско, профсоюзна организацинуудай орган «Торейский механизатор» газетэ болохотой зохидоор гарадаг байна. Энэ газетын редакционно коллеги шог зурагуудые хэрэглэжэ байгаад, газетээ һонин болгохые оролдодогыень тэмдэглэлтэй. Муугаар хүдэлдэг гү, али голодоһо гаргаһан хүнүүдээ шоглон зуража шүүмжэлнэ. Зурагуудынь бэшэгтээ тааруулагданхай.

Энээнтэй хамта, хэблэгдэмэл газетэнүүдэй дутагдал тухай тэмдэглэмээр. Зарим газетын редколлеги ухаамсар бэрхээр зохёожо, газетээ хурсаар, һонёор гаргахын түлөө оролдодоггүй, харин ёһо тэдыгээр. тиигэд гээд лэ, бэлэн мүрөөр гаргадаг байха юм. Хориин совхозой дирекциин, партийна организациин орган «Совхозная жизнь» газетые тэдэнэй тоодо оруулхада болохо. Энэ газетын редколлеги газетын хүдэлмэридэ олон хүнүүдые хабаадуулжа, һонин хурса болгохо гэжэ оролдодоггүй, харин ээлжээтэ номер гаргаха сагай болоходо редколлегиин хүдэлмэрилэгшэд өөһэдөө бэшэжэ гарадаг заншалтай ха. Һүүлшынгээ номерто һү һаалгаар, үбһэ тэжээл бэлэдхэлгээр, һара болоһон мэдээ толилһон байха юм. Даалгадаһан хэрэгтээ иимэ хайша хэрэгээр хандажа, хуушарһан мэдээ газетэдэ гаргахада уншагшад урмаа хухарха, газетэ һонигүй боложо, хүндөө буураха байна. Гадна зарим газарта газетээ болзор соонь гаргадаггүй байна. Жэшээнь, Загастайн Сталинай нэрэмжэтэ колхозой (Сэлэнгэ) газетэ саг соогоо гаргагданагүй. Мүн Зэдын, Мухаршэбэрэй аймагуудта зарим хэблэгдэмэл газетэ саг соогоо гаргагдадаггүй, таһалдадаг байна. Саашадаа эдэ мэтын дутагдалнуудые усадхаха хэрэгтэй.

Колхозууд болон совхозуудай, машинно-тракторна станцинуудай партийна организацинууд газетэнүүдэйнгээ үүргэ дээшэлүүлхын түлөө оролдохо уялгатай. Энээнэй түлөө редколлегидэ шадабаритай хүнүүдые табиха, газетын хүдэлмэридэ хүнүүдые олоор хабаадуулдаг болохо ёһотой. Иигээл һаа, газетэ партийна организациин бодото туһалагша боложо шадаха байна.

Мүн газетэдэ гаргагдаһан шүүмжэлэл бүхэнөөр зохихо хэмжээ абхуулхын тулада газетын редколлеги бүхэн тэмсэхэ, нүгөө талаһаа партийна организацинууд, колхозуудай правленинүүд, совхозууд болон МТС-үүдэй дирекцинүүд газетын дохёодо анхаралтайгаар хандадаг байха ёһотой. Гадна, хэблэгдэмэл газетэнүүдые таһалдуулангүй саг соонь гаргадаг болохо шухала.

Аймагуудай газетэнүүд колхозуудай хэблэгдэмэл газетэнүүдтэ саг сагтаа шэнжэлэл хэжэ, зохихо туһаламжа үзүүлжэ байха уялгатай.

Мүнөө хүн бүхэн алдарта ехэ һайндэртэ эгээл үнэтэ бэлэгээ барихаар бэлдэнэ гээшэ. Олониитын энэ һайн һайхан эрмэлзэлгые харуулхатаяа хамта колхоз, совхоздоо, һууриндаа 40 жэл соо болоһон хубилалтые, хүдөө ажахын һалбари бүхэнэй хүгжэн дэбжэһые колхозойнгоо жэшээ дээрэһээ газетэнүүд харуулалсаха ёһотой.

Октябриин революцида хабаадаһан, КПСС-эй үнинэй гэшүүдэй делегаци Польша ошохоёо мордобо

Польшын хүдэлмэришэнэй нэгэдэмэл партиин ЦК-гэй уряалаар Октябриин революцида, мүн СССР-тэ болоһон граждан дайнда хабаадаһан КПСС-эй үнинэй гэшүүдэй делегаци байгша оной октябриин 23-да Москваһаа Варшава мордобо.

Агууехэ Октябриин социалистическэ революциин 40 жэлэй ойтой дашарамдуулан Польшодо болохо баяр найрта делегаци хабаадаха юм. Польшын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөндэ үнинһөө хойшо хабаадаһан хүнүүдтэй, хүдэлмэришэдтэй, тарияашадтай, интеллигенциин болон залуушуулай түлөөлэгшэдтэй делегаци уулзаха байна.

Делегацида иимэ хүнүүд ороно гэбэл: нүхэд М. Б. Митин (делегациие толгойлогшо), А. И. Беленец, О. А. Белова, С. И. Гопнер, М. И. Губельман, С. А. Ковпак, Ф. Н. Лозовский, А. Я. Пельше, А. Я. Прокопчук, Е. А. Степанова болон А. Я. Чечковский.

(ТАСС).

МАНАЙ ОРОНОЙ ТҮБ ХОТО—МОСКВА

Москва. Суута Улаан талмай. ТАСС-эй фотохронико.

Москва хадаа гансал дэлхэйн эгээл томо городуудай нэгэниинь байһандаа суурхадаг бэшэ юм. Харин Москва бидэндэ бүри ехэ удхашанартай. Эндэ 5 миллион шахуу хүн ажаһуудаг. Олон зуун жэлэй урда тээ Москвае тойронород яһатан сугларан нэгэдэжэ, ородой гүрэн бии болоһон байна. Энээгээрээ Москва ород хүндэ ехэ хайратай. Нүгөө талаһаа, Москвамнай манай социалистическэ Эхэ ороной түб хото гээшэ. Эндэ партиин штаб—ленинскэ Центральна Комитет болон советскэ правительство хүдэлмэрилдэг. Тиимэһээнь Москвамнай советскэ хүн бүхэндэ хайратай болоно. Гэхэтэй хамта, Москвагай пролетариат 3 революцида баатарлигаар хабаадаһан, мүн интернационализмын болон коммунизмын үзэл бодолдо хэзээдэшье үнэн сэхэ байлгын агууехэ ульгэр жэшээ бүхы дэлхэйн пролетариадта харуулна. Тиихэдэ эб найрамдалай түлөө тэмсэлые Москва толгойлно гэжэ бүхы хүн түрэлтэн тоолодог. Мүн эгүүридэ мүнхэ Ленин эндэ ажаһууһан, хүдэлмэрилһэн байна.

Москвагай энэ онсо ехэ удхашанарые тэмдэглэн, энэ город тухай материалнуудые доро толилобобди.

Москва. Советскэ талмай дээрэ табигдаһан В. И. Ленинэй памятник. ТАСС-эй фотохронико.

МОСКВАГАЙ СОВЕДЭЙ ГҮЙСЭДКОМОЙ ТҮРҮҮЛЭГШЭ НҮХЭР Н. И. БОБРОВНИКОВТОЙ ХЭЬЭН ХӨӨРЭЛДӨӨНЬӨӨ

Асуудал: — Октябриин илаһанай һүүлээр ажалша зоной байдал һайжаруулха, городые болбосон түхэлтэй болгохо талаар Москвагай Соведэй эгээл түрүүн абаһан хэмжээнүүд ямар гээшэб?

Харюу:—Эгээл түрүүн В. И. Ленинэй заабаряар Москвагай Совет 500 мянга шахуу ажалшадые баяд ноёдой байрануудта, городой тэг дунда зөөлгэжэ оруулһан байна. Энээнһээ урагша тэдэнэр городой захада набтагар муу гэрнүүд соо, подвалнуудта гэр бүлөөрөө ажаһуудаг байгаа. Энээнэй удаань городые болбосон түхэлтэй болгохо гэһэн зорилго Москвагай Соведэй үмэнэ агууехэ Ленин табиһан байна.

1918 оной мартын 11-дэ Москва дэлхэй дээрэ эгээл түрүүшын социалистическэ гүрэнэй ниислэл хото боложо, В. И. Ленин түрүүтэй Коммунистическэ партиин Центральна Комитет болон Советскэ правительство Петроградһаа эндэ зөөжэ ерэһэн юм. Тиигээд наһа баратараа Владимир Ильич Ленин Москвада ажаһуугаа. Тэрэ олон дахин городой фабрика, заводуудта ошожо үгэ хэлэһэн, мүн москвагайхидтай хамта түрүүшын коммунистическэ субботнигуудта хабаадаһан байгаа. Улаан Преснийн хүдэлмэришэд В. И. Ленинии ниислэл хотын Соведэй түрүүшын депутадаар хододоо һунгадаг һэн. Москвагай Соведэй депутадуудай нэгэдэхи билет хэтэ мүнхэдөө агууехэ вождиимнай нэрэдэ бэшэгдэнхэй.

Москвагай Соведэй заседани дээрэ нэгэтэ үгэ хэлэхэдээ, Москвае болбосон түхэлтэй болгожо, «бүхы орондомнай жэшээ харуулжа байхаар» город болгохо ёһотойбди гэжэ Ленин хэлээ һэн. Эгээл энээхэн Ленинэй заабариие хүтэлбэри болгон, саашадаа ниислэл хотоёо болбосон түхэлтэй болгоһон байнабди.

«Москвагай городской ажахы тухай ба СССР-эй городской ажахые хүгжөөхэ тухай» гэһэн 1931 ондо абтаһан партиин Центральна Комитедэй июньскэ пленумэй шиидхэбэри Москвае болбосон түхэлтэй болгохо талаар ехэ үүргэ дүүргээ юм. Москвае социалистическэ ёһоор шэнэдхэн хубилгаха гол түсэбые партиин ЦК болон правительствомнай 1935 оной июлиин 10-да баталаа һэн.

Энэ түсэбые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө олон мянган барилгашад, инженернүүд, архитекторнүүд, бүхы городой ажалшад эсэшэ сусашагүйгөөр хүдэлмэрилһэн байна.

Тиигэжэ түб хотымнай гол үйлсэ — Горькиин үйлсэдэ олон дабхар гоё һайхан байшангууд баригдаһан, Охотно ряд, Садово Кольцо болон бусад олон Москвагай районууд шэнээр баригдаһан байха юм. Совет засагай туршада 14 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд ниислэл хотодомнай баригдаа. Городой эзэлдэг газарынь хоёр дахин ехэ болоо.

Манай ниислэл хотодо дэлхэй дээрэ эгээл һайн метрополитен бии. Мүн Москвагай нэрэмжэтэ канал гэжэ гайхамшагта һайхан барилга, Хүдөө ажахын болон промышленна Бүхэсоюзна выставкэнүүд бии. Ленинскэ хаданууд дээрэ яларан тобойдог Москвагай университедэй һүр жабхаланта байшан, орон дотор эгээ ехэ В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ түбэй стадион городыемнай шэмэглэн гоёоно.

Асуудал: һаяын жэлнүүдтэ ниислэл хотомнай ямар болохо гээшэб?

Харюу:— парти, правительствын тогтоолой ёһоор, байрын гэрнүүд тон олоор баригдажа, ойрын 10—12 жэлэй туршада гэр байраар дуталдахаяа болихобди. Гансал зургаадахи табанжэлэй туршада 11 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэр, 200 шахуу һургуули, 10 мянга гаран һууритай больница, олон кинотеатр, гостиницанууд баригдаха юм. Москвагай гүрэнэй университедэй байшангай хажууда бүхы дэлхэйн ажалшадай вождь, эгүүридэ мүнхэ В. И. Ленинэй һүр жабхаланта памятник, мүн Соведүүдэй Ордон бодхоогдохо байна.

Москвагай суута эрдэмтэд

Москвагай эрдэмтэдэй туйлаһан амжалтанууд тэдэниие бүхы дэлхэй дээрэ суутай болгоо юм. Алдарта физигүүд Д. В. Скобельцын, П. Л. Капица, Л. Д. Ландау, мүн дэлхэй дээрэ эгээл томо синхрофазотрон бүтээһэн В. И. Векслер, бүхы оронуудта суурхуулһан советскэ математигуудай түлөөлэгшэ, Москвагай университедэй ректор И. Г. Петровский, эрдэмтэ-геохимик А. П. Виноградов, элитэ мэдээжэ биолог-агроном Т. Д. Лысенко Москвада ажаһуудаг юм.

Манай советскэ наукын эмхи зургаануудай аха захань болохо СССР-эй Науканuудай Академи, Ломоносовой нэрэмжэтэ университет, Ленинэй нэрэмжэтэ хүдөө ажахын Бүхэсоюзна Академи, Медицинскэ болон Педагогическа науканuудай Академинууд Москвада байдаг.

Дэлхэй дээрэ эгээн түрүүшын атомна электростанци Москвагай шадар ашаглалгада оруулагдаа. Атомна хүсэн электрическэ лампочкануудта оруулагдажа, заводой цехүүдые, һургуулинуудые, больницануудые, байрын гэрнүүдые гэрэлтүүлнэ. Энэ станциин һүүлээр мүнөө шэнэ, бүри хүсэтэй атомна электростанцинууд баригдажа байна. Москвагай эрдэмтэд лэ түрүүшын атомна электростанци бүтээгээ юм. Д. И. Блохинцев, Н. А. Доллежаль, А. К. Красин, В. А. Малых гэгшэд эгээл дээдэ хайра болохо — Ленинскэ шанда мүнөө жэл хүртөө юм.

Швециин инженер, ухаалан зохёогшо Альфред Нобель наһа барахадаа, айхабтар ехэ мүнгэ зөөри орхижо, тэрэнэйнгээ заримыень физика, хими, медицинын талаар шухала ехэ амжалта туйлаһан хүнүүдтэ жэлэй 5 шан үгэжэ байха гэжэ захиһан байна. Ородой эрдэмтэдһээ И. П. Павлов И. И. Мечников хоёр Нобелевско шанда хүртэһэн байгаа.

Һаяхан Н. Н. Семенов Нобелевско шанда хүртөө. Академик Николай Николаевич Семенов хими, физика хоёрые зохёолнуудтаа нэгэдхэжэ, цепной реакци гэжэ мүнөө үеын айхабтар шухала теори зохёоһон байна. Н. Н. Семенов Москвада ажаһуудаг, хүдэлдэг.

ТОО, БАРИМТАНУУД

✦ 29 миллион хүн, тэрэ тоодо дэлхэйн бүхы шахуу оронуудһаа ерэһэн олон мянган айлшад хүдөө ажахын Бүхэсоюзна выставкын 1954 ондо нээгдэһэн сагһаа хойшо эндэ ерэжэ хараа. ВСХВ-эйн газар дээрэ мүнөө хоёрдохи жэлээ Бүхэсоюзна промышленна выставкэ хүдэлмэрилжэ байна. Манай промышленностиин болон эрдэм ухаанай хүдэлмэрилэгшэдэй зохёон дархалһан эрхим һайн техникэ эндэ суглуулагданхай. Энэ выставкэдэ мянга гаран машина, 2 мянга хахад прибор болон арадай хэрэглэмжын элдэб олон зүйлнүүд харуулагдана. Үбэл болоходо выставкэдэ хүдэлмэри зогсоногүй. Хүдөө ажахын бүхы һалбаринуудай мэргэжэлтэдтэ зорюулагдаһан семинарнууд эндэ үнгэргэгдэхэ, промышленностиин хүдэлмэришэдэй зүблөөнүүд болон уулзалганууд хэгдэхэ байна.

✦ Совет засагай тогтоһоор 40 жэлэй туршада Москвамнай дэлхэйн ехэ удхашанартай соёл культурын город болонхой. Аяар холын оронуудта сурхуулдаг М. В. Ломоносовой нэрэмжэтэ университедһээ гадна ниислэл хотодомнай 90 гаран ондоо дээдэ һургуули бии. Гадна Москвада зуу гаран музей бии. В. И. Ленинэй түбэй музей болон СССР-эй революциин музей тэдэнэй дунда гол һуури эзэлнэ. Эдэ музейнүүдтэ манай ороной хүн бүхэндэ хайратай агууехэ вождь В. И. Ленинэй ажабайдалынь, революционно ажал-ябуулгань элеэр харуулагдана.

✦ Мүнөө Москвада 27 театр бии. Советскэ соёл культурын гайхамшагта ажал-ябуулагшад: М. Ермолова болон К. Станиславский, Л. Собинов болон А. Нежданова, Садовскиин угайхид, В. Немирович-Данченко болон И. Москвин, Е. Вахтангов, А. Остужев, М. Горький, В. Маяковский, А. Толстой, А. Фадеев, Р. Глиер, М. Ипполитов-Иванов болон бусад гайхамшагта ажал ябуулагшад Москвада ажаһууһан, оюун бэлигээ бадаруулһан байна. Москвагай алдарта Ехэ театрын дуушад: Н. Обухова, Л. Масленникова, И. Козловский, С. Лемешев, А. Пирогов, М. Михайлов, И. Петров, мүн ородой баледэй аха захань, омогорхолынь—Ленинскэ шангай лауреат Г. Уланова гэгшэд Москвада ажаһуудаг юм.

✦ Москвагай томо промышленность революциин урда тээхидэ орходоо 61 дахин ехэ продукци бүтээн гаргана.

✦ Революциин урда тээ Москвагай промышленность гол түлэб бүд нэхэдэг байгаа. Мүнөө ниислэл хотымнай хүдэлмэришэдэй 50 шахуу процентнь машина бүтээлгын болон металл болбосоруулгын промышленностьда хүдэлдэг, тиихэдэ оройдоол 25 процентнь хүнгэн промышленностиин предприятинуудта ажалладаг байна.

✦ Москвагай түмэр замай узел оронойомнай эгээл томо узел мүн. Эндэ сүүдхэ бүри 30 мянган товарна вагонуудта юумэн ашагдадаг, мүн тэдээнһээ юумэн буулгагдадаг байна. Минута бүхэндэ ниислэл хотодомнай ямар нэгэн пассажирска поезд заал һаа ерэдэг гү, али эндэһээ поезд ошодог юм.

✦ Ниислэл хотын транспортаар 8 миллион хүн үдэр бүри ябадаг.

✦ Революциин урда тээ Москвагайхид 13,3 миллион хүнэг уһа сүүдхэ соогоо эдидэг байгаа һаа, мүнөө 15 дахин ехэ уһа хэрэглэнэ. Уһанай хүн бүхэндэ хүртэсын талаар Москва хадаа Лондон, Париж, Вена гэхэ мэтэ городуудһаа нилээд урда байха юм.

✦ 1917 оной урда тээ 6 мянган байрануудта газ үгтэдэг байгаа һаа, мүнөө Москвагай 500 мянган байрада газ оруулагданхай.

✦ 1913 онойхидо орходоо Москвагай почтамтын предприятинууд 6 дахин шахуу олон болоо, харин почтын хайрсагуудай тоо 5 дахин олошороо. 10 дахин олон бэшэг, телеграммануд Москва ерэдэг болонхой.

✦ Москвагай хэблэгдэмэл түбэй болон городой газетэнүүд нэгэ дахин гарахадаа 18 миллион хэһэгээр гарадаг.

✦ Ниислэл хотымнай дээдэ һургуулинууд 250 мэргэжэлээр мэргэжэһэн 40 мянган залуу мэргэжэлтэдые жэл бүри бэлэдхэнэ.

✦ Москвада 30 мянга гаран врач, дунда мэргэжэлтэй 50 мянган медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд ажаллана. Энэнь революциин урда тээхи бүхы Россин эмнэгшэдһээ олон.

✦ Советскэ Союзай ниислэл хото болон Европо, Азиин 77 городуудай хоорондо самолёдууд сэхэ ниидэжэ байдаг.

✦ Москвада 3 мянган үйлсэ болон гудамжанууд бии. Тэдэнэр хамта дээрээ 1500 километр утатай.

✦ Ниислэл хотымнай 6 мянган гектар газарта ургамал, модон таригданхай. Мүнөө жэлдэ 241 мянган модон, хэдэн миллион һөөгүүд нэмэжэ таригдаа юм.

✦ Ниислэл хотодомнай мянга шахуу библиотекэ бии. Эдэ библиотекэнүүд 50 миллион гаран номтой. Энэнь Англиин, Франциин, США-гэй болон Италиин бултанайнь библиотекэнүүдые хамталһантай адли номуудтай байна.

(ТАСС).

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ПРЕДПРИЯТИНУУДАЙ АЖАБАЙДАЛ ГҮНЗЭГЫГӨӨР ШЭНЖЭЛЭН МЭДЭХЭ

Промышленна предприятинуудта, мүн техническэ дэбжэлтын, түрүүшүүлэй дүй дүршэл дэлгэрүүлхэ асуудалнуудта КПСС-эй райком, партийна эхин организацинууд горьтой анхарал хандуулдаг болоо гэжэ Железнодорожно районой партийна конференци дээрэ райкомой секретарь нүхэр Ножкин тоосоото элидхэл хэхэдээ, мүн үгэ хэлэһэн делегадууд тэмдэглэбэ. Райкомой хүдэлмэрилэгшэд предприятинуудаар оло ябадаг болоо. Партийна эхин организацинуудай секретарьнуудай семинар үнгэргэгдэжэ, промышленностиие хүтэлбэрилгын асуудал зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа. Партийна эхин организацинууд предприятинуудайнгаа хүдэлмэриие бүри эдэбхитэйгээр хинадаг, дутуунуудые түргэнөөр зайсуулха хэмжээнүүдые абадаг болоо.

Тиин районой предприятинууд бүхы дээрээ продукци гаргаха 9 һарынгаа түсэбые 108,6 процент дүүргэбэ. Промышленна продукциин хэмжээн үнгэрэгшэ жэлэй тус үеынхидэ орходоо 17,8 процентээр нэмээ. Түсэбһөө гадуур 29,5 миллион түхэригэй продукци гаргагдаба. Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ даалгабари 107 процент дүүргэгдэһэн байна.

Промышленностиин, барилгын хэрэг хүтэлбэрилгые шэнэдхэһэн ушар энэ хэрэгтэ олониитые үргэнөөр хабаадуулха арга олоһон байна.

АБАҺАН ШИИДХЭБЭРИНҮҮДЭЭ ЗААБОЛ ДҮҮРГЭХЭ

Партиин райком абаһан шиидхэбэринүүдэйнгээ гүйсэдхэл һулаар эмхидхэдэг, тэдэнэйнгээ дүүргэлтые дутамагаар хинадаг байна. Тиимэһээ зарим шухала тогтоолнууд хүсэд дүүргэгдэнгүй үлэшэнэ. Техническэ дэбжэлтын түлөө тэмсэл партийна хүдэлмэриин гол асуудалнуудай нэгэн болоно. Энэ талаар партиин райком олон һайн һайн шиидхэбэринүүдые абаһан болобошье, тэдэнээ дүүргэхын тулада эмхидхэлэй хүдэлмэри үшөөл һулаар ябуулаа. Жэшээлхэдэ, эмхидхэлэй-техническэ хэмжээ-ябуулгануудай ямараар дүүргэгдэжэ байһан тухай КПСС-эй райком шиидхэбэри абаһан байгаа. Зүгөөр энэ шиидхэбэринь хүсэд дүүргэгдээгүй үлэшоо.

Предприятинуудай дүй дүршэлые халан абалсуулха хүдэлмэри һулаар эмхидхэгдэнэ. Энэ асуудалаар партиин райкомой гаргаһан тогтоол баһал дүүргэгдээгүй үлэшоо.

Эдэ дутуунууд тухай делегадууд нүхэд Торженсмен, Макаров, Нагорных, Павленко хэлэхэдээ, абаһан шиидхэбэринүүдэйнгээ гүйсэдхэл эмхидхэжэ, тэдэнээ заабол дүүргэхэ шухала гэжэ тэмдэглээ.

ШИИДХЭГДЭЭГҮЙ АСУУДАЛНУУД

Шухала олохон асуудалые партиин райком, зарим предприятинуудай партийна эхин организацинууд һайнаар шиидхэнэгүй гэжэ делегадууд тэмдэглээ. Түсэбөө бүхы талаһаань дүүргэхын түлөө ёһотой тэмсэл хэгдэнэгүй. Паровозо-вагонно завод, «Металлоширпотреб» завод, Чкаловай нэрэмжэтэ артель түсэбөө юрэнхы дээрэнь дүүргэбэшье, зарим зүйлөөрнь дүүргээгүй.

Предприятиин экономикые гүнзэгыгөөр мэдэжэ хүтэлбэрилхэ гээшэ ехэ удхашанартай. Гэбэшье, КПСС-эй райком, партийна эхин организацинууд энэ асуудалда анхарал багаар табина. Хүсэ, зөөри багаар гаргашалаад, ехэ продукци бүтээдэг болохо тухай тэмсэл һулаар хэгдэнэ. Тиимэһээ районой предприятинууд нөөсэлгэ хэхэ түсэбөө 4,8 миллион түхэригөөр дутуу дүүргээ. Голодоһо гаргаха ябадал үшөө тохёолдоно. Партиин райком предприятинуудай жэгдэ һайнаар хүдэлмэрилхэ ябадал хангажа шадаагүй. Районой зарим предприятинууд даалгабариингаа 50—60 процентые һарын гурбадахи арбан хоног соо дүүргэдэг байна. Тэрэ тоодо ПВЗ-гэй зарим цехүүд, МРЗ, паровозно депо болон бусад оролсоно.

Шухала асуудалнуудые хаһа саг соонь шиидхэдэг, ажахые шадамараар хүтэлбэрилдэг болохо тухай делегадууд нүхэд Павленко Еурыгин, Беляев болон бусад хэлээ.

ХҮМҮҮЖҮҮЛГЫН ХҮДЭЛМЭРИ ҺАЙЖАРУУЛХА

Ажалшадые, илангаяа залуушуулые коммунистическээр хүмүүжүүлхэ хүдэлмэриин дутуутай байһан тухай, арад зоной эрилтэ хэрэглэмжэ хангаха хэрэгтэ хайхарамжагүйгөөр хандадаг тухай делегадууд нүхэд Будажабон, Бенеш, Асеев, бусад шүүмжэлэл хээ.

Комсомольско организацинууд залуушуулай дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри тон һулаар ябуулна. Гэбэшье, райком, партийна эхин организацинууд комсомольско организацинуудые һулаар хүтэлбэрилдэг, тэдэндэ туһаламжа багаар үзүүлдэг байна. Ниитэ-политическэ хүдэлмэри дутагдалтай. Лекци, элидхэл үсөөнөөр хэгдэдэг.

Партиин райком партийна хүдэлмэрилэгшэдые һургаха, хүмүүжүүлхэ асуудалда багаар анхарал табина. Тэрэнэй эсэстэ партийна эхин организацинуудай секретарьнууд олоор һэлгэгдэдэг байха юм. Тиихэдэ, түрүү, үнэн сэхэ хүдэлмэришэдые партиин зэргэдэ абаха тухай анхарал багаар табигдана.

Райкомой секретарь нүхэр Ножкиной тоосоото элидхэл соо коммунистнуудай политическэ һуралсал тухай хэлэгдэһэн байгаа. Гэхэ зуура, конференциин нэгэшье делегат районой партийна эхин организацинуудта марксистско-ленинскэ һуралсал эмхидхэлгын дутуу дундануудые шүүмжэлээгүй. Тиин гэһэй ПВЗ-гэй зарим цехүүдтэ, түмэр замай узелда болон бусад зарим предприятинуудта кружогуудай занятинууд үшөөл хангалтагүйгөөр үнгэргэгдэнэ. Зарим пропагандистнууд КПСС-эй ЦК-гэй Пропаганда ба агитациин таһагай, КПСС-эй ЦК-гэй дэргэдэхи Марксизм-ленинизмын институдай тезисүүдые тайлбарилхадаа, нютагай байдалтай, предприятинуудай үмэнэ табигдажа байһан зорилгонуудтай холбоногүй. Коммунистнуудай һуралсал тухай делегадуудаһ аниргүй гараһаниинь конференциин хүдэлмэриин горьтойхон дутуунь болоно гэжэ тэмдэглэхээр байна.

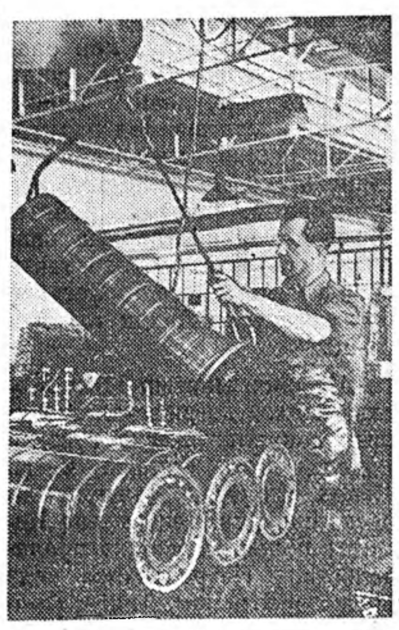
М. Кандабаев, конференциин делегат.

Бүмбэрсэг дэлхэйе тойрон дабшагша хэмэл одоной ябадал тухай

Бүмбэрсэг дэлхэйе тойрон дабшагша хэмэл одон октябриин 24-нэй 6 часта дэлхэйе 288 дахин тойробо. Тиихэдээ 12 миллион 560 мянган километр ябаа. Октябриин 24-нэй үдэшэлэн ракетэнь одонһоо 60 минутаар гү, али 27 мянга 400 километр урда ябаха байна. Мүн долготагаар хаража үзэхэдэ одонһоо 15 градус зүүгээр ракетэнь гараха байна.

СССР-эй Оборонын министр маршал Г. К. Жуков Албанида айлшалһаар

ТИРАНА, октябриин 23. **(ТАСС-эй тусхай корр.).** Албаниин Арадай Республикын правительство, мүн Албаниин ажалай партиин ЦК СССР-эй Оборонын министр маршал Г. К. Жуковай хүндэлэлдэ октябриин 23-най үдэшэлэн уулзалга хээ. Албаниин ажалай партиин ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь Энвер Ходжа болон маршал Г. К. Жуков уулзалгын үедэ үгэ хэлэһэн байна.

Белорусска ССР. Минскын подшипникова заводой хүдэлмэришэд Агууехэ Октябриин 40-жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө амжалта схэтэйгээр мүрысэжэ байна. Найман һарын туршада 4 миллион 725 мянган түхэригэй продукци түсэбһөө гадуур бүтээгдээ. Ажалай бүтээсэ түсэбэйхидэ орходоо 3,5 процентээр, нёдондо жэлэйхидэ орходоо 35 процентээр дээшэлһэн байна.

Роликово подшипнигуудые бүтээдэг цех завод соогоо түрүүлнэ. Энэ цехын хүдэлмэришэд эмхи гуримтайгаар ажаллажа, түсэбөө хододоо үлүүлэн дүүргэдэг юм. Заводой дамжуулгын Улаан туг энэ цехтэ гурбадахи һараяа барюулагдаба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: роликово подшипнигуудые хабсардаг таһаг соо хүдэлмэришэн П. А. Ковалевский подшипнигуудые эльгээхэ гэжэ бэлэдхэжэ байна.

ТАСС-эй фотохронико.

БАЙГАЛ ШАДАР СОВЕТ ЗАСАГ ТОГТООХЫН ТҮЛӨӨ ТЭМСЭГШЭД

Сергей Широких-Полянский

Октябриин революциин гал дүлэн соогуур Байгал шадар, Яхадта болоһон партизануудай хүдэлөөндэ Сергей Широких-Полянский эдэбхитэйгээр, эрэлхэг зоригтойгоор хабаадаһан юм.

Сергей Широких-Полянский 1898 ондо Байгалай үмэнэхи областиин Ушмунска тосхондо түрөө. 1913 ондо Эюльзинскэ городской училищи дүүргээд, Читын багшанарай семинарида ороһон байна. 1915 онһоо эхилэн социал-демокрадуудай хүтэлбэрилдэг кружогуудта ябажа эхилээ.

Гэбэшье, гэр бүлэһөө тэдхэмжэ муутай дээрэһээ, Широких-Полянский һуралсалаа орхижо, Амурай түмэр замда хүдэлмэрилхээ ошохо баатай болоо һэн. Тэндэшье ажаллахадаа хүдэлмэришэдэй хүдэлөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг байба.

1917 ондо хаанта засагай унагаагдаһанай һүүлээр Широких-Полянский профсоюзна хүдэлмэридэ бүхы хүсэеэ, эрдэм бэлигээ зорюулжа эхилээ. Тэрэ үедэ Сергей Ксеньевскэ станциин хүдэлмэришэдэй союзай секретаряар ажаллажа, Байгалай үмэнэхи хүдэлмэришэдэй союзай түрүүшын съездэ делегадаар, Областной бюрогой гэшүүнээр һунгагдаһан юм.

1917 оной июль һарада РСДРП-гэй гэшүүн боложо, Читэдэ абтаһан, һүүлдэнь—1918 ондо РКП(б)-гэй гэшүүн болоһон байгаа.

1918 онһоо эхилжэ Широких-Полянский Читын большевигүүдэй даалгабаряар РСДРП-гэй гэшүүдэй — интернационалистнууд-һурагшадай бүлэгэй түрүүлэгшэ байһан юм. Тэрэ үедэ нүхэр Широких-Полянский Читын хүдэлмэришэн депутадуудай Совѐдэй гэшүүнээр һунгагдажа, Читын революционно комитедэй облгүйсэдкомой агитационно-эмхидхэлэй таһагта ажаллаа юм. Удаань Читын уезднэ гүйсэдкомой секретарь ба гэшүүн боложо хүдэлмэрилөө.

1918 оной август соо, Читэдэ Совет засагай саг зуура унаһанай һүүлээр, Сергей Широких-Полянский большевигүүдтэй хамта Витимэй тайгада хоргодохо баатай болоо. Уданшьегүй тэндэһээ гаража, 1919 ондо Карымска районой Дээдэ Талача тосхондо большевигүүдэй эмхидхэһэн Иван Бурдинскын партизан отрядта ороһон байгаа.

Тиигэжэ Сергей Широких-Полянский Байгалай үмэнэхи мэдээжэ партизан И. И. Блинниковтэй (Ваня абга) хамта энэ отрядые эмхидхэлсэн, гартаа буу барижа революционно хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлээ һэн.

Уданшьегүй Шилкэ ба Нэршүүгэй районуудта тэрэ отряд сагаан бандидуудтай хэдэ дахин шанга байлдаа хэһэнэйнгээ һүүлээр саг зуура тараагдаһан байна. Широких-Полянский революционно хүдэлмэри нюусаар ябуулжа байтараа баригдаад, Нэршүүгэй түрмэдэ хаагдаһан юм. Гэбэшье, 1919 оной июньдэ Читын окружной мүрдэлгын комиссиин тогтоолоор сүлөөлэгдөө һэн.

Һүүлээрнь һөөргөө Чита ошожо, большевигүүдэй нэгэ нюуса бүлэгтэй барисаа байгуулан, 2-дохи Чиндатска станцида эльгээгдээ. Тэндэ хүдэлжэ байтараа дахин сагаантанай гарта орожо, Маккавеево станциин семёновско түрмэдэ хаагдаа бэлэй. Зол болоходоо, генерал Бакшеевэй захиралтые түрмын ноёд буруугаар ойлгоод, Широких-Полянский сүлөөлэгдэһэн байха юм. Түрмэһөө гарахатайгаа сасуу нүхэр Широких-Полянский партиин даалгабаряар нюуса хүдэлмэри ябуулхаяа Бурят-Монгол эльгээгдээ һэн.

Дээдэ-Үдэ ерэжэ, Байгал шадархи большевигүүдэй нюуса комитедтэй барисаа байгуулаад, 1919 оной ноябрь һарада Тарасов гэжэ нэрэтэй багша болоод, Бичура тосхон ошоһон байгаа. Тэндэ ерэһээр нюуса бүлэгүүдые эмхидхэхэ, таряашадай восстани бэлэдхэхэ хүдэлмэри ябуулжа эхилээ.

1919 оной декабриин 19-нэй һуни таряашадай ехэ восстани Мухаршэбэртэ эхилжэ, Сэлэнгэ мүрэнэй баруун эрьеэрхи тосхонуудта гараһан байна.

Тэрэ үедэ Широких-Полянский тус восстаниин штабай хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, шүүхэ шиидхэхэ талыень даадаг байһан юм. Восстаниин үедэ ехэ революционно хүдэлмэри ябуулһан тухайдань Прибайкалиин большевигүүдэй нюуса комитедэй хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн—нүхэр Кузнецов (Воронов) иигэжэ хэлэһэн байна гэбэл: «Байгал шадархи партизануудай хүдэлөөндэ, мүн партизан отрядуудай эзэлһэн газар дээрэ контрреволюцида, бандидуудта эсэргүү тэмсэл эмхидхэхэ хэрэгтэ онсо шалгараһан, тон ехэ үүргэ дүүргэһэн эрэлхэг зоригтой большевик Сергей Широких-Полянскиин ажал-ябуулгые онсо тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Партизануудай дунда айхабтар хүндэтэй ба восстанида бодоһон таряашадай дурладаг хүтэлбэрилэгшэдэйнь нэгэн байһан юм.

Восстани хэһэн Байгал шадархи ажалшан арадай съезд 1920 оной январьда Бичурада нээгдээд, Широких-Полянский Байгал шадархи Совѐдэй центральна гүйсэдкомой гэшүүн болгогдон һунгагдажа, сүүдэй таһагые даагшаар, контрреволюцитай тэмсэхэ бүрин эрхэтэ комиссиин түрүүлэгшээр томилогдоһон байгаа.

1920 оной мартда сагаантанһаа, интервентнүүдһээ Дээдэ-Үдые сүлөөлһэнэй удаа Прибайкалиин саг зуурын земскэ засагай Госполитохраныи комиссиин түрүүлэгшээр һунгагдаад байтараа, ДВР-гэй правительствын байгуулагдахада тэрэнэй гэшүүн, юстициин министр боложо томилогдоо һэн.

1920 оной август һарада РКП(б)-гэй ЦК-гэй даалгабаряар Дальбюрогой партийна хэдэн хүдэлмэрилэгшэдтэй хамта Зүүн Забайкалида нюусаар хүдэлхын тула Дээдэ-Үдэһээ эльгээгдэһэн юм. Тиигэжэ Сергей Широких-Полянский Зүүн Забайкалиин ажалшан арадай съезд үнгэргэлсэһэн байна. Тэндэһээ бусамсаараа, Прибайкальска областиин Арадай-революционно комитедэй юстициин таһагые даагшаар, түр зуура газарай таһагые даагшаар хүдэлөө.

1922 оной эхиндэ нүхэр Широких-Полянский Яхадай губерниин, мүн Хойто хизаарай зэбсэгтэ хүсэнүүдые командалагшые политическэ талаарнь туһалагша болгогдон томилогдоо һэн.

Яхад ерээд байхадаа Широких-Полянский партийно-политическэ, сэрэгэй хүдэлмэридэ хамаг анхаралаа хандуулан, эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлмэрилжэ эхилээ. Түрүүшээр Пленумэй гэшүүн боложо, һүүлээрнь 1922 оной мартын 12-то РКП(б)-гэй Губбюрогой Президиумдэ һунгагдаһан байгаа. Сагаан бандануудта эсэргүү тэмсэхэ шэнэ түсэб 1922 оной мартын 21-дэ РКП(б)-гэй Яхадай Губбюрогой пленум дээрэ Широких-Полянскиин хабаадалгатайгаар зохёогдоһон байна.

Тэрэ зүблөөн дээрэ Амга гэжэ тосхониие сүлөөлхын түлөө «Амгинска операци» гэдэг шухала хэмжээн абтаһан байгаа. Теэд Широких-Полянский тушаалайнгаа зэргээр Якутскда үлэхэ ёһотой байгаашье һаа, энэ харюусалгатай хэрэгые бэелүүлэлгэдэ өөрөө хабаадалсаха гэжэ шиидээд, комиссар боложо Амга тосхон ошолсоһон юм.

Амгаһаа 48 километрын газарта ябахадань, тодожо һууһан бандидууд гэнтэ буудажа ороо һэн гэхэ. Энэ тулалдаанда С. Широких-Полянский хүндөөр шархатаад, үнишье болонгүй наһа бараһан байгаа. Тиигэжэ пролетарска революциин эрэлхэг зоригтой тэмсэлшэ 24 наһатайдаа, аяар холын Яхадай обь соо наһа бараа бэлэй.

Мүнөө Широких-Полянскиин нэрые яхад арад мартадаггүй, мартахашьегүй. Амгын дунда һургуули, Чапчылган тосхон тэрэнэй нэрээр нэрлүүлэгдэжэ байдаг.

Е. ШИРОКИХ-ПОЛЯНСКАЯ.

ОКТЯБРИИН УРДА ТЭЭХИ ҮДЭРНҮҮДТЭ...

★ ★

(Революциин музей сооһоо)

★

Хүрэнгэтэн, баяшуулай засагые хүмэрюулэн унагаажа, хүн түрэлтэнэй түүхэдэ шэнэ үеые нээжэ үгэһэн Агууехэ Октябриин социалистическэ революциин дүшэн жэлэй ойн үдэрэй дүтэлхэ бүри Москвагай Революциин музейдэ зон улам бүри олосроо ерэнэ. Холын оронуудһаа манай эндэ һуража байһан студентнэр, колхозойнгоо ажалда шалгараһанай түлөө хүдөө ажахын выставкэдэ ерэһэн таряашад, Совет засаг тогтоолсохын түлөө ами бэеэ хайрлангүй тэмсэһэн буурал сагаан үбгэд большевигүүд, тэдэнэй ашанар—гал улаан галстугуудаа намилзуулһан, согтой хүхюун пионернүүд—эдэнэр бултадаа үни хада үнгэрһэн үдэрнүүдэй түүхые ухаан сэдьхэлдээ һэргээжэ, музейдэ табяатай нангин зүйлнүүдые шэртэн харана.

...1917 оной июль һарада Питерэй үйлсэнүүдээр жагсаалда гараһан хүдэлмэришэдэй ба солдадуудай урдаһаа Сагзуурын правительствын сэрэгүүдэй буудаһыень харуулһан зураг энэ хадаатай байна. Эгээл энэ үеһөө хойшо эсеро-меньшевигүүдэй хүтэлбэрилжэ байһан Совѐдүүд буржуйнар дарлагшадай тала тээшэ бусалтагүйгөөр ороһон юм. Тэдээндэ түшэглэһэн шунахай контрреволюциин хүсэнүүд галзуу шангаар добтолжо эхилээ бэлэй: большевистскэ организацинуудые хаа хаанагүй һандарган, тэдэнэй гэшүүдые, эдэбхитэдые нэгжэхэ, түрмэ шорондо хааха ябадал улам улам түргэдөө һэн. В. И. Ленинииe олжо, түрмэдэ хааха тухай захиралта Сагзуурын правительство гаргаһан юм. Ушар иимэһээ большевигүүд өөһэдынгөө дайшалхы арга зэбсэгые хубилгажа, ехэнхи ажалаа нюусаар ябуулха баатай болоһон байгаа!

1917 оной июль—август һарада Петербургда нюусаар үнгэрһэн партиин түүхэтэ зургаадахи съездын заседаниие харуулһан фото-зураг эндэ табяатай байна... Съездын делегадууд—Свердлов, Дзержинский, Ольминский болон бусад столой саана зэргэлжэ һуунад. Нүхэр И. В. Сталин элидхэл хэжэ байһаар буулгагданхай. Энэ зурагай хажууда мүнөөдэр хүн зон бүришье һаа олоор сугларһан байба. Ушар юуб гэхэдэ, зургаадахи съездын делегат, үнинэй большевик, 1905 онһоо хойшо манай партиин гэшүүн, нүхэр Иван Петрович Флеровский эндэ айлшаар ерээд байна ха юм. Дунда зэргын бэетэй, буурал сагаан һахалтай, дорьботой сарюун үбгэн ямаршье залуу хүнһөө өөрэгүйгөөр алхалан ерэжэ, хүн зонтой уринаар мэндэшэлэлдэнэ.

— Иван Петрович, Та партиин зургаадахи съездын делегат ябаһан хадаа тэрээн тухай бидэндэ хөөрэжэ үгыт,—гэжэ тэндэ байлсаһан экскурсовод басаган хандаба.

— Миниишье хөөрөөд орхихо шэнэ юумэн дан элбэг бэшэл даа... Тиигээшье һаа таанадай гүйлтые баяртайгаар дүүргэхые оролдохоб,—гээд Иван Петрович бодолгото болон эхилбэ.—Би тэрэ үедэ Балтийска флодой главна комиссараар томилогдоод ажаллажа байгаа һэм. Тэндэхи партийна организаһаа зургаадахи съездын делегат боложо һунгагдаа бэлэйб... Манай орон дотор ямар хүндэ байдал тохёолдоод байгаа һэм гэжэ таанар һайса мэдэнэ аабзат даа. Аха нүхэдэй хөөрөөнһөө, ном дэбтэрнүүд дээрэһээ эрхэбэшэ мэдэһэн, уншаһан байхат гэжэ һананаб. Тиимэ хэсүү бэрхэтэй сагта саашадаа хайшан гэжэ тэмсэл ябуулхаб, эгээ ямар тодорхой зорилгонууд табигдаха ёһотойб, тэдэнээ яагаад бэелүүлхэб гэхэ мэтын айхабтар шухала асуудалнуудые энэ съезд шиидхэхэ ёһотой байгаа. Хуушанайхяар тоолоходо, 1917 оной июлиин 28-да Петербург хотын хүдэлмэришэдэй һуудаг нэгэ райондо съезд нээгдээ бэлэй. Элдэб нютагуудһаа ерэһэн түлөөлэгшэдэй элидхэлые съезд тон ехээр һонирхон шагнаа һэн. Тэдээн дээрэһээнь юун гэжэ тодорооб гэхэдэ, хархис хүсэнүүдэй хэды ехээр добтолбошье, хүдэлмэришэн анги өөрынгөө партиие улам нягтаар тойрон, тэрэнэй табиһан уг зорилгые бүримүһэн дэмжэжэ байгаа. Жэшээнь, Петроградташье абажа харахада, июльскэ событинуудһаа хойшо үнгэрһэн гурбан неделиин турша соо партиин гэшүүдэй тоо хоёр мянга табан зуугаад хүнөөр нэмэһэн байгаа бшуу,—гээд нүхэр Флеровский түүхэтэ баримтанууд тээшэ гараараа заана. Партиин зургаадахи съезд тухай гаргаһан түүхэтэ шиидхэбэринүүд тушаань хэдэн олон статьянууд хэблэлдэ гаранхай ха юм. Владимир Ильич тэндэ байлсаагүйшье һаа, өөрынгөө дүтын хүнүүдээр дамжуулан, съездын бүхы хүдэлмэриие хүтэлбэрилһэн, хамаг шухала шиидхэбэринүүдыень хараалһан байгаа бшуу. Съездымнай түлэг дундаа ябажа байхада «Лозунгнууд тушаа» гэһэн брошюраяа Ленин эльгээгээ бэлэй. Делегат бүхэндэ нэгэ нэгэ хэһэгээр тараажа үгэхэдэнь бидэнэр вождиингоо эльгээһэн шэнэ заабариие ямар ханамжатайгаар һонирхон уншаа бэлэйбди! «Бүхы засаг түрые Совѐдүүдтэ дамжуулан үгэ! гэһэн уряа лозунгые саг зуура болюулха шухала болоод байна гэжэ Ленин бэшээ бэлэй. Зарим нэгэн делегадууд удхыень хүсэд ойлгонгүйгөөр уншаһан тула ехээр гайхашоод, түрүүшээр этигэжэ ядаһан хэбэртэй болоод байгаа һэн. Тэрэ үеын орёо бэрхэтэй оршон байдалые Владимир Ильич айхабтар хурсаар шэнжэлэн хаража, эгээл зүб, эгээл холын хараатай, сэсэн мэргэн шиидхэбэри абаһан байгаа ха юм. Юуб гэхэдэ, эсеро-меньшевигүүдэй эзэмдээд байһан Совѐдүүд тэрэ үедэ буржуйнар дарлагшадай баруун гарынь болошоод байгаа бшуу. Үнэхөөр ажалшадай засаг тогтоохын тула хүдэлмэришэн, таряашадай, солдадууд болон матросуудай хүсөөр зэбсэгтэ восстани хэжэ, Сагзуурын правительствые, тэдэнэй эсеро-меньшевистскэ туһамаршадтайнь хобхо сохин хаяха хэрэгтэй байгаа. Агууехэ багша Владимир Ильич Ленинэй дурадхаһан ёһоор партиин VI съезд зэбсэгтэ восстани хэхэ тухай шиидхэбэри абаһан байна. Тэндэ һунгагдаһан Центральна Комитет зургаадахи съездын даалгабаряар тусхай манифест гаргаа бэлэй. Тэрэнэйнь түгэсхэлдэ эрид шангаар иигэжэ хэлээтэй байгаа: «Манай дайшалхы нүхэдүүд, ерээдүйнгөө шэнэ байлдаануудта бэеэ зэһэжэ байгты! Дайсанай мэхэ гоходо бү орогты, эрид зоримгойгоор, гэдэргээ сухарингүйгөөр хүсэ шадалаа зангидагты! Пролетаринар ба солдадууд, дарлагдаһан хүдөө нютагаархид, манай партиин туг доро эбтэй нягтаар жагсагты!

Эдэ үгэнүүдые Иван Петровичын шангаар, үнэхөөр сэдьхэлээ хүдэлгэн уншахадань музей соо байһан хүн зон нэрьемэ шангаар альга ташабад.

—Зай нүхэд, Владимир Ильичын хайшан гэжэ нюусаар байрлаһан тухай хөөрэжэ үгэхыемни намайе гуйһан байгаат. Би нюуса байрадань тиихэ үедэ ябажа үзөөгүйб. Ильичын хоргодоод байхада Серго Орджоникидзын тэндэ ошожо ерэһэн тухайгаа дурдан бэшэһыень шадаха зэргээрээ дамжуулхамни,—гээд агууехэ багшын һуужа байһан дүрэ тээшэ тэрэ дүтэлэн ошоно. Серго Орджоникидзе эгээн түрүүшээр ошожо ерэһэн тухайгаа ехэл һонёор иигэжэ хөөрэдэг һэн... Һүни орой станци дээрэ буугаад лэ арай гэжэ нүхэр Емельяновай гэрые бэдэржэ олоходомни эзэгүй байшаба. Арбаад наһатай хүбүүнтэйнь хоюулаа онгосодо һуужа, нуурай саада эрьедэ гараад шугы соогуур ябанабди. «Ленин ямар нэгэн дачада байгаа юм ааб даа» гэжэ һанаһаар гэшхэлнэб. Уданшьегүй нэгэ бишыхан һүри урдамнай харагдаадхиба. Хажуудахи хүбүүмни хэниинешье бэзэ нэрээрнь ооголбо. Эсэгынь хүрөөд ерэхэдэ мэндэ амараа мэдэлсээд, ябаһан хэрэгээ хэлэбэ гээшэб. «Иигээд лэ намайе дахуулаад Лениндэ абаашахань ха юм даа» гэжэ һанаһаар байтарни, һахал һамбайгаа хюһаһан хай нэгэ хүн ерээд мэндэшэлбэ. Урдаһааң амар сайниие хүргөөд, аниргүй зогсоноб. Тиигэн гэһээмни «нүхэр Серго, танинагүй гүт?» гээд мүнөөхи хүн мүрыемни шангаар альгадаад абаба. Тэрэмни Ленин байшоол! Гар гараа шангаар барилсаад, хөөрэлдэжэ эхилбэбди. Дабһалһан загаһа хара хилээмэтэйгээр эдижэ, үдэшын хоол бариһанай һүүлээр Ильичын байрада орободи. Тэрэнь бишыхан һүридэ нялдуулжа бариһан отог байба. Зосоонь яһала дулаан, хатаһан үбһэнэй үнэртэй зохидоор анхилна... Манай организацида, Петроградска Совѐдтэ, меньшевистскэ ЦИК-тэ боложо байһан шэнэ юумэнүүд тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэбэб... «Зэбсэгтэ восстани хэжэл засагаа дайлан абахаһаа ондоо арга мүнөө үгы болоод байна» гэжэ Ленин хэлэһэн байгаа,—гээд Иван Петрович һонирхолтой хөөрөөгөө түгэсхэбэ.

...Дүшэн жэлэй саада тээ, дүлэтэ шанга тэмсэл соогуур ябалсажа, хүдэлмэришэн, таряашанай засаг тогтоолсоһон хүндэтэ хүн — үнинэй большевик Иван Петрович Флеровскиин хэлэһэн үгэнүүд тэндэ байлсаһан нүхэдэй зүрхэ сэдьхэлые үнэхөөр хүдэлгөө бэлэй.

Ч. НАМЖИЛОВ.

КУДАРЫН АЙМАГАЙ „ПУТЬ ОКТЯБРЯ" КОЛХОЗОЙ ҺААЛИШАД ОКТЯБРЬ—ДЕКАБРЬ ҺАРАНУУДТА ҮНЕЭН БҮРИҺӨӨ 400 ЛИТР ҺҮ ҺААХЫН ТҮЛӨӨ ТЭМСЭЖЭ БАЙНА

ЭДЭНЭРҺЭЭ ЖЭШЭЭ АБАГТЫ!

Һаалишаднай абаһан уялгаяа дүүргэхэеэ байна

Агуухэ Октябриин 40 жэлэй ойн һайндэрые ажалай бэлэгүүдтэйгээр угтахын тула һаалишаднай шэнэ уялга абаһан юм. Тиигэжэ һү һаалгаяа нёдондонойхиһоо хоёр дахин нэмээхэ, үнеэн бүриһөө 1800 килограмм һү һаахаар хараалагдаһан байна.

Байгша оной үнгэрэгшэ 9 һарын хугасаа соо 384 мянган килограмм һү һаагаад, жэлэйнгээ түсэбые 3 һараар урид дүүргээбди. Нёдондонойхитой сасуулхада, энэ үе соо 2 дахин ехэ һүн һаагдаһан болоно. Мүн гүрэндэ һү тушааха, худалдаха түсэб 4 дахин үлүүлэн дүүргэгдээ. Жэлэй эсэс болотор түсэбөө лаб 5 дахин үлүүлэн дүүргэхэ һанаатайбди.

1957 оной октябриин 1-нэй мэдээгээр колхозой үнеэн бүриһөө 1720 килограмм һүн һаагдаһан һаа, нёдондоной энэ үе соо оройдоо 120 килограмм һаагдаһан байгаа. Тиихэдэ үнеэн бүриһөө 1000 килограмм һү һааһан һаалишан колхоздомнай байгаагүй һэн. Харин мүнөө, олохон һаалишаднай 1700—2000 килограмм, заримагшинь үшөөшье ехэ һү һаагаад байна.

Амжалтаараа һаалишаднай һанаагаа амардагтүй заншалтай. Һаалишан Мария Афанасьева жэлэй эхиндэ үнеэн бүриһөө 1800 килограмм һү һааха уялга абаһан юм. Энэ уялгаяа бүри августда дүүргэжэ, үнеэн бүриһөө 2000 килограмм һү һааха уялга абаһан аад, тэрэнээ сентябриин 10-да дүүргэө. Мүнөө жэлэй дүүрэтэр үнеэн бүриһөө 2600 килограмм һү һаахаб гэһэн шэнэ уялга дахяад абанхай.

Тэрэшэлэн, манай бүхы һаалишад шэнэ уялга абаад, эршэ хүсөө шангадхан ажаллана.

Мүнөө хүйтэн боложо, үбэлэй газаа орожо ерэбэшье, һаалишад һү һаалгаяа доошонь оруулхагүй гэжэ шиидэнхэй.

Үлээшэ октябрь—декабрь һаранuудта үнеэн бүриһөө 400 килограмм һү һаахын түлөө тэмсэжэ байнад. Саашадаа жэшээтэ һайнаар ажаллажа, абаһан уялгаяа һаалишаднай дүүргэхэл байха.

П. Кривогорницын, Кударын аймагай« Путь Октября» колхозой түрүүлэгшын орлогшо.

Кударын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Валентина Ивановна Москвитина 1957 ондо 1600 литр һү һааха гэжэ зоринхой. Нүхэр Москвитина мүнөө 1340 литр һү һаагаад байна.

А. Мантаевай фото.

Түрүү гүүртынхид выставкэдэ хабаадаха эрхэ олоо

Тарьяанай узуурта бэлшэжэ саданхай үнеэд байра тээшээ аалиханаар гэшхэлнэд. Эдээнэй урдаһаа набтархан бэетэй, харашаг шарайтай хүн аржагар олон сонхотой ута сагаан байрын далбагар ехэнүүд үүдэнүүдые сэлижэ ябана.

Тиин шэрэм тэргэ соо обойтор силос ашаад, дүүжэн харгыгаар түлхижэ ябаһан һаалишаниие хаража, тэрэ хүмнай:— Валя, мүнөө үнеэд садхалан ерээ, 6 литрһээ дээшэ гарадаг үнеэдтээ нэмэлтэ тэжээл—силос үгэхэбди, бэшэндэнь үгтэхэгүй, — гэнэ.

—Саватей Михайлович, минии үнеэд булта эдихэ болоно,—гээд мүнөө һаалишаниинь тэргэеэ түлхин, хашаа руугаа гэшхэлбэ.

Саватей Михайлович Итигилов дүрбэн жэлэй турша соо Яруунын мяха-һүнэй совхозой хоёрдохи фермэдэ гүүртые даагшаар хүдэлхэ зуураа һайн ажалаараа суурхажа, хүндэтэй хүниинь болонхой.

Энэ жэлэй 9 һара хахадай туршада гүүртын бүхы 84 үнеэнэй тус бүриһөө 1900 литр һүн һаагдаа. Гүүртын түрүү һаалишад бүришье ехэ амжалта туйланхай. Һаалишан Ольга Голубчак энэ үе соо үнеэн бүриһөө 2200 литр һү һаагаа.

Хайшан гээд иимэ амжалта туйлагдааб гэхэдэ, гүүртынхид жэлэй дүрбэн сагта һү һаалгые доошонь оруулхагүй гэжэ оролдодог.

Зунай үедэ үнеэд һаалгахаһаа бэшэ сагтаа үдэр һүнигүй бэлшээри дээрэ ябадаг. Энэ үедэ нэмэлтэ тэжээл—тусгаар тариһан зелёнко, турнепс эдюулэгдэнэ. Зунай халуунда үнеэд үдэртөө 5—6 дахин уһалагдадаг байна.

—Илангаяа үнеэдэй һая тугаллаад байхадань һаамынь дээшэлүүлхэ хүдэлмэри эмхидхэхэ шухала,—гэжэ гүүртые даагша Итигилов хөөрэдэг.

Зоотехнигтээ хамһажа һарадаа 2—3 дахин үнеэдэйнгээ һү тус тустань хэмжэжэ бүридхөөд, урда үдэрнүүдтэ һаагдаһан һүнтэй сасуулжа харадаг байна. Тиин һүеэ нэмээжэ байһан үнеэдтэнь тусгаар рацион табигдадаг. Зарим үнеэдэй һүеэ доошонь оруулдаг болоходонь рационииинь хороогдодог байна. Иигэжэ эдеэлүүлхэдэ бага һү гарадаг үнеэдтэ үлүү тэжээл гаргашалагдахагүй болоно.

Рацион табихадаа, мүн үнеэнэй һүнһөө гадна, бэеын шэгнүүр, хээлиинь ехэ багые харалсадаг. Тиигэжэ нормын ёһоор эдеэлүүлдэг үнеэд хэзээдэшье турадаггүй, һайн түл үгэдэг юм. Жэшээнь, гүүртын «Рекордистка» гэжэ үнеэн шэргэһэн үедөө дунда зэргээр үдэртөө 15 килограмм үбһэ, зелёнко, 2 килограмм талха тарьяанай зүйл, 8 килограмм хүрэтэр силос, һайхан ногоон солоомо дураараа эдидэг байгаа. Теэд тэрэ үнеэнэй тугаллаад байхада хэрбээ үдэртөө 16—18 литр һү үгэдэг һаань, 20 килограмм үбһэ, зелёнко, 26—30 килограмм силос, 4 килограмм хүрэтэр талха тарьяанай зүйл үгтэдэг байгаа.

Үбэлдөө үнеэдые оло дахин уһалха гээшэ зунайхиһаа дутуугүй шухала гэжэ хэлсэдэг. Үбэлэй үдэр үнеэд хэды ундаа хүрэбэшье, хүйтэндэ даарaжа, соолгоһоо уһа ехээр уужа үгэдэггүй. Тиимэһээ энэ гүүртынхид үдэртөө уһаяа зөөжэ бэлдээд, үдэшэнииинь 8—9 часай үедэ дулаан хотон соонь уһалдаг байна. Тиихэдэ үнеэд ехышье уудаг, эли бодо һү оролог гэжэ гүүртые даагша хөөрэдэг.

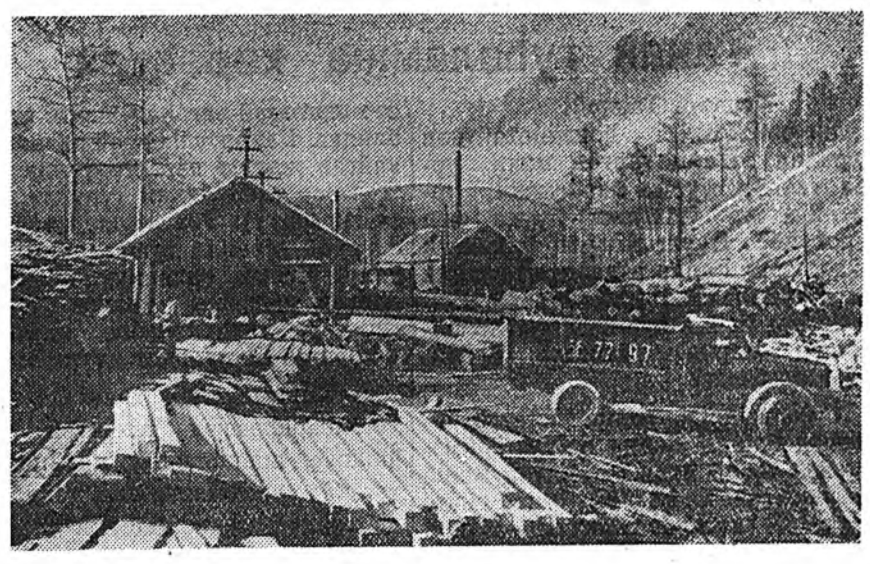
— Энэ жэлдэ манай фермэ үнеэн бүридэ 25 центнер бүдүүн тэжээл, 10 тонно силос бэлдэнхэй, ерэхэ жэлдэ үшөө ехэ һү һаахамнай лабтай,—гэжэ гүүртые даагша найдалтайгаар мэдүүлнэ.

Мүнөө Саватей Михайлович Итигиловэй даадаг гүүртын һаалишад Агуухэ Октябриин һайндэр болотор гүүртынгээ үнеэн бүриһөө 2000 литр һү һаахын түлөө тэмсэнэ.

Н. Жамбалов.

ФОТОРЕПОРТАЖ

Еловско комбинадта...

Улан-Удэһээ хойшоо Сэлэнгэ мүрэнэй эрьеэр уруудан гушаад километр тухай ябаад байхада ой модоор баян, гоё һайхан хүнды холоһоо харагдадаг. Энэ хүндын аманда барилгын материал үйлэдбэрилдэг Еловско комбинат оршодог юм. Эндэ хюрөөдэгдэһэн модон, шулуун, извёстко, скипидар, дабирхай болон бусад хэрэгсэлнүүд республикымнай барилгын организацинуудта эльгээгдэнэ.

Энэ комбинадай хүдэлмэри-

шэд, албахаагшад Агуухэ Октябриин социалистическэ революциин 40 жэлэй ойдо бэлэг болгон—жэлэйнгээ түсэб ноябриин 7 болотор дүүргэхэ гэһэн хүсэлтэйгөөр тэмсэжэ байна. Мүнөө комбинадай хүдэлмэришэд продукци үйлэдбэрилхэ гурбан кварталайнгаа түсэбые 122,5 процент дүүргээ. Тиихэдэ жэлэйнгээ даабариие 90 гаран процент болгоод байна.

— Бидэнэр Агуухэ һайндэрые ажалай амжалтаар угтахын түлөө бүхы шадалаараа оролдонобди. Би ажалай вахтада жагсаһанһаа хойшо үдэр бүриингөө нормые 150 процент хүрэтэр дүүргэнэб,—гэжэ шулуу малталга дээрэ хүдэлмэрилдэг Ермил Савельевич Николаев хөөрэнэ, — Теэд нам шэнги үдэр бүри нормо хахадые дүүргэдэг хүнүүд комбинадтамнай яһала олон байха.

Үнэхөөрөөшье эндэ ажалай үндэр бүтээсэ туйладаг хүнүүд олон. Тэдэнэй тоодо рамщик А. И. Быковский, шулуу тэһэлэгшэ Д. Е. Верёвкин, хүдэлмэришэн Г. Е. Добрынина, электрохюрөөшэн Ю. С. Ибрагимов, тракторист П. Н. Сычев, шофёр И. С. Андреев болон бусад олон хүнүүд оролсоно. Эдэ нүхэд халаан бүриингөө даабариие 150 процент хүрэтэр дүүргэнэ.

Комбинадай хүдэлмэришэдэй тосхондо барилгын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдана. Мүнөө 8 квартиратай нэгэ, 2 квартиратай дүрбэн, 1—1 квартиратай дүрбэн гэр баригдаад, ашаглалгада оруулагдаа. Комбинадай 8 хүдэлмэришэн өөһэдтөө гэрнүүдые барижа байна. Эдэнэр Октябриин һайндэрые өөрынгөө шэнэ гэрнүүдтэ орожо угтаха юм.

Еловско комбинат (дээдэ тээхи зураг). Шулуу малтагша Ермил Савельевич Николаев (дундахи зураг). Комбинадай тосхон (һүүлэй зураг).

А. Мантаев.

Ажалай хүсэн улам эршэдэнэ

...үдөө ажахые хурдан түргэнөөр ...хөөхэ тушаа парти, правитель...нгаа табиһан асари ехэ зорил...үдые бэелүүлхын, Агуухэ Ок...бриин 40 жэлэй алдарта ойе ажа... амжалтаар угтахын түлөө ма... совхозойхид шэнэ, дээшэлэгдэ... уялгануудые абаад, тэрэнээ ...үүлхын хойноһоо үсэд шангаар ...ллана.

ҺҮ, МЯХА АБАЛГААР

Нёдондонойхидо орходоо һү һаал... хоёр дахин, ноһо абалгые 800 ...маар схэдхэхэ, 100 эхэ хонин ...һөө 97 хурьга абаха, 1960 ондо ...ын һүрэгөө 4,6 дахин олошоруул... 40 мянган толгой болгохо уял... абтаһан юм. Гэхэтэй хамта, бү... хонидоо имагтал нарин ба на... ...гар ноһотой болгохо зорилго ...игдаа һэн. Мүн энэ жэлдэ 1900 ...тнер мяха абаад, 1960 ондо тэрэ... 9 мянган центнертэ хүргэхэ ...гаа бэелүүлхын түлөө совхозой ...лмэришэд бүхы хүсэеэ элсүүл...

Жэшээнь, һүнэй-товарна фермын ...лмэрилэгшэд үнгэрһэн 9 һара ...үнеэн бүриһөө 1612 килограмм, ... тоодо сентябрьда 201 кило... ...мм һү һаагаа.

Совхозой 2-дохи фермын һаали... бүришье һайнаар ажаллаа. ...фермэдэ үнеэн бүриһөө 1791 ки...рамм һүн һаагдажа, эндэхи һаа...ад жэлэй дүүрэтэр үнеэн бүри... 2200 литр һү һааха гэһэн уялга ...ха аргатай болоо. Түрүү һаали... Цыден Цыбикжапов үнеэн бү...һөө 2401 литр һү һаажа, совхоз... түрүүлээд, аймаг соогоо хоёр... нүүрида гараба. Тэрэнэй жэшээгээр һаалишад Д. Гармаева—2274 литр, Д. Доржиева—2100 литр һү үнеэн бүриһөө һааһан байна. Фермынхидэй ажалаа эмхитэй гуримтайгаар, бүтээсэ ехэтэйгээр ябуулһанай ашаар совхоз гүрэндэ һү тушааха түсэбөө болзорһоонь урид дүүргэбэ. Мүнөө совхоз жэлэй дүүрэтэр түсэбһөө гадуур 300000 килограмм һү тушаахань. Үнгэрһэн жэлэйхитэй сасуулхада һү һаалгамнай хоёр дахин дээшэлээ.

Малые бэлшээн таргалуулха гүүртэ, отарануудай адуулагшад Ц. Цырендоржиев, Б. Ленхобоева, Б. Цыбанов, Б. Шагдаров, хонишод Ш. Цыбиков, Б. Чимитов болон бусад совхоз соогоо хүндэтэй болонхой.

Адуулгашан Боролдой Ленхобоева мал ажал дээрэ 14 жэл ябажа, горьтой дүй дүршэлтэй болоо. Тэрэ жэлһээ жэлдэ малай амидын шэгнүүр ехээр нэмээдэг. Урзанда харууһалһан малайнгаа толгой бүриие 118 килограммаар нэмээгээ һаа, нёдондо 121 килограмм хүргөө һэн. Мүнөө жэлэй май—октябрь һаранuудта малайнь амидын шэгнүүр дунда зэргээр тус бүридөө 130 килограмм нэмээ. Зарим һаранuудта мал сүүдхэдээ 1 килограмм 100 грамм хүрэтэр нэмэжэ байгаа.

Ажалдаа иимэ амжалта туйлаһан адуулгашад олон. Тэдэнэр хүдэлмэридөө үнэн сэхээр, оролдосотойгоор хандан, зоотехническэ заабариие наринаар сахижа, малаа түхэреэн сүүдхэ соо холын бэлшээридэ ябуулдаг болоһонойнгоо ашаар иимэ үрэ дүн туйлажа шадаа.

Гахай шахан таргалуулдаг Лукерья Малкова, Цыдып Гармаевай харууһалдаг гахайнууд тус тустаа сүүдхэ соо 520 грамм хүртэрөө нэмэнэ.

Малшадаймнай эрхим һайнаар хүдэлмэрилһэнэй ашаар 311 толгой эбэртэ бодо малые тус тустань дунда зэргээр 310 килограмм, 900 хониие—43 килограмм, 120 гахайе—102 килограмм болгожо, хамтадаа 1480 центнер тарган мяха гүрэндэ тушаабабди. Тиихэдээ нёдондонойхидо орходоо 670 центнер мяхан ехээр тушаагдаа.

ХОНИ ҮСХЭБЭРИЛГЭӨР

Совхозоймнай гол шухала һалбаринь хонин ажал юм. Хонидойнгоо тоо толгойе олошоруулжа, үүлтэрыень һайжаруулаад, шанар һайнтай ноһо ехээр абадаг болохын түлөө хонишод болон мал ажалай мэргэжэлтэд ехэ юумэ хэжэ байна. Энэ жэл хонин бүриһөө нёдондонойхиһоо 800 грамм ноһон ехээр хайшалагдаа. Гүрэндэ ноһо тушааха жэлэй түсэб 120 процент дүүргэгдээ.

Хэрбээ энэ жэлдэ 100 эхэ хонин бүриһөө 90 хурьга абаһан һаа, декабрьда 98 хурьга абахабди.

Дарицу Цырендоржиевагай даадаг хонишодой бригада 600 эхэ хониинһоо 588 хурьга абаа. Цыбикжап Цыбудеевэй бригада 580 эрье хонидһоо толгой бүриин 3,5 килограмм ноһо хайшалаа.

Гэбэшье, зарим отарануудай хонидһоо үшөөл бага ноһон хайшалагдаа. Мүнөө сентябриин 15-най мэдээгээр 5070 толгой эхэ хонин искусственна аргаар үрэжүүлэгдээ. Тиихэдээ хонид имагтал алтайн, ставрополиин үүлтэрэй хусануудай үрэһөөр үрэжүүлэгдээ. Техник-үрэжүүлэгшэд нүхэд Г. Гребнев, Д. Мункуев гэгшэд һайнаар хүдэлмэрилөө. Мүнөө жэлдэ хонидоо түрүүшынхеэ үбэл хурьгалуулжа эхилхэмнай.

ТАРЯА ХУРЯАЛГА БА ГҮРЭНДЭ ТУШААЛГААР

Малайнгаа ашаг шэмые дээшэлүүлхын түлөө тарьяан ажалайхид оролдолго ехээр гаргана. Тэдэнэр малдаа бүдүүн болон шэмэтэ тэжээл элбэгээр бэлдэхэ зорилго табяа һэн. Ургаса хуряалгын үедэ сагай уларилай муушье байгаа һаань, совхозой хүдэлмэришэд тарьяа болон тэжээлэй культурануудай баян ургаса хаһа саг соонь хуряагаа.

Хуряалгын харюусалгатай үедэ комбайнернууд болон лафетнэ жаткын машинистнууд Б. Султумов, Н. Гармаев, С. Цыремпилов, Б. Эрдынеева, И. Трапезников, В. Басанов гэгшэд бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаа.

Жэшээлхэдэ, совхозой түрүү комбайнер Бимба Султумов «С-6» комбайнаар сезон соогоо 469 гектар тарьяа хуряагаа, зарим үдэрнүүдтэ 43 гектар хүрэтэр хадажа байгаа. Гадна, Улан-Удын пединститудай һурагшад Вениамин Басанов лафетнэ жаткаар 16 үдэр соо 480 гектар тарьяа хадажа, зарим үдэрнүүдтэ 50 гектар болгожо ябаа.

Мүн оройһо тарьяанай 65 процентнь амяарлан хуряагдаа. Гүрэндэ 60 мянган пүүд тарьяа тушаажа, үрэһэ хүрэнгэ хааха, малдаа тэжээл бэлэдхэхэ түсэб сүм дүүргэгдээ.

Тарьяа хуряалгын дүүрээдүй байхада ерэхэ жэлэй тарилгада бэлэдхэн, 3720 гектар пар хахалжа, 600 гектар шэнэ газар элдүүрилһэн байнабди. 1960 он болотор совхоздо 3 мянга шахуу гектар шэнэ газар хахалагдаха юм. 500 тухай гектар уһалагдадаг газарта ерэхэ жэл тарилга хэгдэхэ.

ҮБЭЛЖЭЛГЭДЭ БЭЛЭДХЭЛЭЭР

Малай үбэлжэлгын харюусалгатай саг тулажа ерээд байна. Ерэхэ үбэлжэлгэеэ амжалтатайгаар үнгэргэбэл һү, тоһо; мяханай хүн бүхэндэ хүртэсын талаар ойрын жэлдэ Америкые хүсэхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулалсаха болонобди.

Совхозой хүдэлмэришэд малдаа бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлдэхын тулада горьтой юумэ хээ. Хабарай, зунай үедэ 2000 гаран гектар сабшалан хоёр-гурба дахин уһалагдаһан, нилээд ехэ сабшалан үтэгжүүлэгдэһэн байна. Тиигэжэ 28 мянган центнер үбһэн абтаа. Гадна, 20 мянган центнер зелёнко, 15 мянган центнер солоомо бэлэдхэгдэхэ юм. Бүхыдөө 60 мянган центнер бүдүүн тэжээл, 12 мянган тонно шэмэтэ тэжээл малдамнай бардам хүрэхэ гэжэ хэлэхэдэ алдуу болохогүй.

Мүнөө үедэ малай байра, хорёонуудые бариха ба заһаха хүдэлмэри дүүрэжэ байна. Үнеэдэй, тугалай гурба—гурбан байра, хониной табан, гахайн нэгэ байра заһагдажа дулаалагдаа. Малай үбэлжэхэ байрануудые заһаха, дулаалха хэрэгтэ 20 хүнһөө бүридэһэн тусхай бригада табигдаа.

Нэгэдэхи, хоёрдохи һүнэй-товарна фермын хүдэлмэришэд 2 мянга шахуу центнер үбһэ малайнгаа байрануудта зөөгөө. Тэрэшэлэн, үбэлжэлгын эхилтэр бүхы малай байрануудта тэжээлэй 60 процентнь зөөгдэхэ юм.

Гүүртэ болон отарануудта хүдэлмэришэд хүсэд томилогдоо. Энэ жэлдэ мал ажалда залуу басагад, хүбүүд, дүй дүршэл ехэтэй үнинэй малшад ажаллаха. Тиимэһээ совхозоймнай мал ажал найдамтай, хүдэлмэришэ хүнүүдтэ даалгагданхай.

Иимэ бэлэгтэйгээр Октябриин социалистическэ революциин 40 жэлэй ойе угтахамнай.

Б. ЮМСУНОВ.
Бичурын совхозой директор.

Танай туһаламжа хэрэгтэй

Хүндэтэ Тархай!

Хартаабхатай, һонгинотойгоор шараһан гахайн тарган мяха урдаа табяад, уурал бааюулжа, урматай ехээр үмхэлжэ һууха хэн дурагүйб? Дурагүйшүүл байхагүй гэхэ бэзэт? Гадар зузаантай гахайн мяха худалдажа, ебхэгэр ехэ мүнгэ абажа байха дурагүй хүтэлбэрилэгшэд ямаршье колхоздо байхагүй гэхэ бэзэт?

Тиимэ хүнүүд, тиимэ хүтэлбэрилэгшэд байдаг байна бшуу! Тиимэшүүлэй тоодо Зэдын аймагай Борьёо нютагай Сталиней нэрэмжэтэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд—түрүүлэгшэ нүхэр Мижит Аюшеевич Ванпилов, парторг ба зоотехник нүхэр Бата-Жаргал Юмжапович Цыбикжапов, гахайн фермэ даагша нүхэр Ширап Цыцерунов гэгшэд сэхэ орохо байна. Тэдэнэр аман дээрэ «гахай гээшэ бүхы мал соохоо эгээ түргэн үдэсэтэй, эгээ түргэн таргаласатай, ашаг олзо ехэтэй» гэжэ хэлсэдэг юм.

Гэбэшье, нүхэр Тархай, Тандаа доохонуур хэлэхэдэ, тэдэнэр Танай туһаламжагүйгөөр гэхэ гү, сэхэ руунь хэлэхэдэ, Танай булан соо шаб гэмэ шангаар шүүмжэлүүлэнгүй эдэгэхээр бэшэ «үбшэнтэй» болонхой. Юуб гэхэдэ, тэдэнэр гахайе хабар таригдаһан хартаабхашэнгэр һанана. Хабар таригдаһан хартаабха бороогой оролготой байбал (шорөөнь бамбайлагбал бүри һайн), намар болотор ургаад, олошороод, шүүһэжээд, шэмэжээд байдаг ха юм. Гахаймнай тэрээн шэнгээр олошорхо, таргалха һэн гэжэ тэдэнэр хулеэнэ. Энээнииень баримта дээрэ балшыса харуулая:

99 гахайнь мухар оройтой, уйтан хабшуу, хүйтэн байра соо, бочко соо шэгээтэй загаһан шэнги исалжа байдаг. Байрагүйһөө айжа эхэ гахайга жэлдээ нэгэ түрүүлнэ (хоёр жэл соо таба дахин түрүүлжэ болодог бшуу). Энэ жэлдэ арай гэжэ 6 гахай гүрэндэ тушаагаа. Шахагдаха ёнотой гахайнуудай шахагдаагүй дээрэһээ колхоз гүрэндэ мяха тушааха түсэбөө октябрийн 1 хүрэтэр 61 процент дүүргэ.

Дашарамдуулан хэлэхэдэ, тэдэ хүтэлбэрилэгшэд тахяагай шараһаншье, шанаһаншье мяханда, үндэгэндэ дуратайшье һаа, тахяа гэхэдэ тархяа маажадаг зон юм. Энэ колхоз «аяар» 20 томо тахяатай, мүнөө жэлдэ «аяар» 347 гэхэ гү, али түрэдэг 15 тахяа бүриһөө «аяар» 23 үндэгэ абаа. Эндэхи хүтэлбэрилэгшэд «һүй, һай, тахяагаа олошоруулха!» гэлдээд энэ жэлдэ 1000 дальбараа худалдажа абаа һэн. Теэд урданһ айлай һуужа байһан нэгэ гүрэн соо тэдээнээ байлгажа, муугаар харууһалһанһаань боложо 500 дальбараань ухэжэ хосороо. Томо болоошодынь байрагаа уйтанһаа бүтэжэ, үхэжэ байна. Жэшээнь, октябрин 7-до 9 тахяа үхөө. «Үглөөгүүр үүдыень нээхэнь зүрхэ алдуулһатай. Табагурбаараа үхөөд байдаг ушар али олон тохёолдодог» гэжэ тахяашан нүхэр Клавдия Силока хэлэнэ.

Нигэжэ гахай, тахяануудые газаашалаад байбал, мал ажалай продуктнуудай хүн бүхэндэ хүртэсын талаар тэргүүн жэлнүүдтэ Америкые хүсэхэ гэһэн ехэ зорилгые бэелүүлхэдэ хубитаяа оруулангүй хажуу тээ үлэжэ болохо байһыень тэдэ хүтэлбэрилэгшэдтэ, нүхэр Тархай, ойлгуулжа үгыт.

Н. Намдаков.

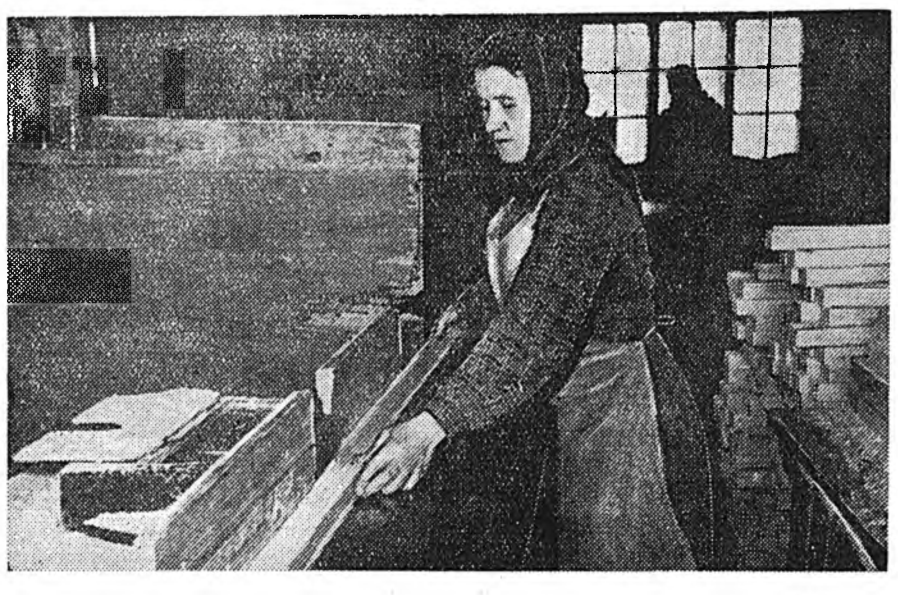
ЗАЙН ГАЛ ОРУУЛХЫЕНЬ ХУЛЕЭНЭБДИ

(Редакцида ерэһэн бэшэг)

Манай Зэдын аймагай «Эрдэм» колхоз нёдондо жэлдэ центрынгэр урда тээ үнеэдэй шэнэ байра барижа дүүргэһэн байгаа. Энэ байрада колхозой электростанциһаа гэрэл оруулха гэжэ шиидэһэн, нёдондо ноябрь һарада колхозой правлени воскресник эмхидхэжэ, столбнуудые шэнэдэн оруулха талаар ажаллаһан, бусад организациинуудташье энэ асуудалаар хандаһан юм ха. Тиихэдэншье үрэ гараагүй. Манай колхозой гэшүүд алдарта һайндэр—Октябрийн революциин 40 жэл болотор бүхы юумээ яб байса дүүргэхые эрмэлзэнэ. Энэ эрилтын дүүргэхэ гэжэ сельэлектрогойхидто хандагдана.

Үнеэдэй байрада электрын гэрэл оруулаа һаа, тэжээл буйлуулха, уһа хэлаахa гэхэ зэргын хүдэлмэри электрын хүсөөр хэгдэхэ һэн. Мүн тугалай байрада, малшадай гэртэ гэрэл оруулагдаха зэргэтэй. Колхозой правлени сельэлектрогойхидтошье, бусад организацинуудташье энэ асуудалаар хандаһан юм ха. Тиихэдэншье үрэ гараагүй. Манай колхозой гэшүүд алдарта һайндэр—Октябрийн революциин 40 жэл болотор бүхы юумээ яб байса дүүргэхые эрмэлзэнэ. Энэ эрилтынь дүүргэгдэхэ гэжэ сельэлектрогойхидто хандагдана.

Д. Доржиев.

Варвара Аверьяновна Фролова Улан-Үдын мебельнэ фабрикын түрүү хүдэлмэришэдэй нэгэн юм. Нүхэр Фролова мэдо харуулдагаг станогто хүдэлмэрилхэ зуураа, халаан бүхэнһөө нормые 180 процентһээ доошо бэшээр дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Варвара Фролова хүдэлмэрилжэ байна.

Л. Хайдуровай фото.

Зэдын ангуушадай амжалта

Зэдын ангуушад жэл бүри ангай үнэтэ арһа тушаадаг болонхой. Илангаяа нёдондо жэлдэ ангай олон арһа бэлэдхэһэн байна. Агнуурин сезоной үедэ аймпотребсоюзай бэлэдхэлэй конторо 116 мянган түхэригэй ангай арһа тушаажа абаһан байна.

Аймагай ангуушадай зэлжэтэ слёт һаяхан эндэ үнгэрэгдөө. Эндэ сезоной дүнгүүдые зүбшэн хэлсэжэ, шэнэ сезоной үедэ ангай арһа бэлэдхэхэ талаар социалистическэ уялга абаһан байна.

Кировэй нэрэмжэтэ колхозой ангуушан Лодой Осоров ажал хэрэгээрээ аймаг соогоо суурхадаг болонхой. Агнуурин 1956—57 оной сезондо энэ ангуушан 5438 түхэригэй ангай арһа тушаажа, абаһан уялгаа 5 дахин үлүүлэн дүүргэбэ. Нигэжэ энэ нүхэр «Эрхим ангуушан» гэжэ нэрэзэргэдэ хүртэлсэнэн, эд хэрэглэгшэдэй РСФСР-эй кооперациин хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаһан юм. Мүн аймпотребсоюзай правлени тэрээндэ 300 түхэриг мүнгэ шан болгон барюулба. Ангуушан Осоров хэдэн олон булга, хэрмэ, мүн шоно, бусадшье ан барьһан байна.

«Коммунизм» колхозой гэшүүн Доржи Сагадаев «Эрхим ангуушан» гэжэ нэрэзэргэдэ, Хүндэлэлэй грамотада, мүнгэн шанда мүн лэ хүртэлсэһэн юм. Энэ нүхэр даабарин уялгаар 1000 түхэригэй ангай арһа тушааха аад, 4586 түхэригэй арһа тушааһан байна. Мүн энэ хүндэтэ нэрэзэргэдэ ангуушад Андрей Калмынин, Жимба Намсараев, Чагдур Меньжиков, Мунко Аюшеев, Бужажап Базаров ба бусад хүртэлсэһэн байна. Тэдэнэр даабаряа тус бүридөө 170—300 процент дүүргэ.

Аймагай ангуушад агнуурин энэ сезон соо 112 мянган түхэригэй ангай арһа тушааха байна.

Ангуушад энэ даабаряа болзорһоонь хоёр неделеэр урид, 1958 оной мартын нэгэн болотор дүүргэхэ уялга абаба. Мүн декабрийн 25 болотор 90 мянган түхэригэй ангай арһа гүрэндэ тушааха гэжэ ангуушад шиидэ.

А. Ткач.

4 һара соо 15 мянган түхэригэй олзо олоо

Бом тосхонойхид аминдаа колхоз байһанаа, энэ жэлэй март һарада «Эрдэм» совхозтой хамтарһан юм. Мүнөө эндэхид шэнэ янзаар түбхинэжэ байнхай.

Совхоздо орогшодой нэгэн болохо Санжи Доржиевай гэр бүлэтэн тугал, буруу харууһалдаг юм. Тэдэнэр ородсоотой һайнаар ажаллажа, малайнгаа шэгнүүрые ехээр нэмээжэ байна. Июнь—август һарануудта эндэхи тугал, бурууhай шэгнүүр сүүдхэдээ дунда зэргээр 750 грамм хүрэтэр нэмэһэн байха юм. Тиигэжэ нүхэр Доржиев һамгантаяа сугтаа 4 һара соо 9900 түхэриг мүнгэ олобо. Гадна 9-дэхи класста һурадаг Ким хүбүүниинь зунайнгаа амаралтада 3 һара ажаллаад, 5013 түхэриг мүнгэ абаһан юм. Нүхэр Доржиевай бүлэ хамта дээрээ 15 мянга шахуу түхэригэй олзо олоо.

—Совхоздо хүдэлһэн лэ хүн олзо олохол гээшэ, залхуу хүн юу бираһан һэм. 4 ухибүүднай һургуулида һуража байна. Гэр бүлөөрөө совхоздо орожо, ажабайдалнай бүри һайжараа,—гэжэ гэргэй эзэн хэлэнэ.

Манай корр.

Мухаршэбэр.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ХИТАД АЙХАБТАР ОЛОН ГҮРЭНҮҮДТЭЙ ХУДАЛДАА НАЙМАА ХЭНЭ

ПЕКИН, октябрийн 23. (ТАСС). Хитадай Арадай Республика дэлхэйн 60 оронтой худалдаа наймаа хэнэ гэжэ «Дагунбао» газетэ мэдээсэнэ.

Хитадай Арадай Республика Советскэ Союзтай болон арадай демократиин оронуудтай илангаяа ехээр худалдаа наймаа хэнэ. Мүн Ази, Африкын оронуудтай Хитад улам ехээр худалдаа наймаа хэдэг боложо байнхай. Тусхайлбал, ... онойхитой сасуулбал Ази, Африкын гүрэнүүдтэй Хитадай нёдондо ... худалдаа наймааниинь 39,4 ... центээр ехэ болоһон байна. Хитадтай ямаршье холбоогүй ... гэһэн политика Америкын ... башье, 1955 онһоо эхилэн нэ... хүрэтэр баруун оронуудтай ... дай хэһэн худалдаа наймаа... процентээр дээшэлээ.

Бухарестдэ советскэ номуудай выставка эмхидхэгдэбэ

БУХАРЕСТ, октябрийн 23. (ТАСС). Советскэ номуудай выставка Бухарестдэ эмхидхэгдэбэ гэжэ Румыниин телеграфна агентство мэдээсэнэ.

Уран зохёолнууд, ниитын-по... ческэ зохёолнууд, медицина, ... кэ, хими, хүдөө ажахуйгаар бэшэ... номууд эндэ табигданхай.

Соёл культура, гэгээрэлэй хүгжэлтые партиин зүгһөө хүтэлбэрилхэ хэрэгые улам шангадхаха тухай КПК-гэй ЦК-гэй шиидхэбэри

ПЕКИН, октябрийн 23. (ТАСС). Дээдэ, дунда һургуулинуудта, эрдэм ухаанай болон соёл гэгээрэлэй эмхи зургаануудта ошожо, соёл культура, гэгээрэлэй хүгжэлтые компартиин зүгһөө улам шангаар хүтэлбэрилдэг болохын тулада харгу... гата мянган хүдэлмэришэдые... бэй партийна болон захиргаан... ганууднһаа эльгээхэ гэжэ Хит... Коммунистическэ партиин ... ральна Комитет шиидхэбэ.

ООН-эй ГЕНЕРАЛЬНА АССАМБЛЕЙД...

НЬЮ-ЙОРК, октябрийн 23. (ТАСС). Октябрийн 22-то үдын хойно Генеральна Ассамблейн пленарна заседани боложо, Турци болон США-гэй зүгһөө Сири тушаа хэлдэжэ байһан хорото ябуулга тухай Сириин гомдол одоошье зүбшэн хэлсэгдэжэ эхилбэ.

Зүбшэн хэлсэлгын эхиндэ Турциин түлөөлэгшэ Эсин хадаа Сириин оруулһан гомдолые зүбшэн хэлсэлүүлхэгүй гэжэ США-гэй делегациин захиралтаар шадалаараа оролдобо. Мүнөө үедэ Сири Турци хоёрые эблэрүүлхэ гэжэ Саудовска Аравиин оролдожо байһан дээрэһээ Сириин гомдолые хожом хаража үзэе гэжэ Турциин делегат хэлэбэ.

Сириин түлөөлэгшэ Зейн Эд Дин, мүн СССР-эй делегацие толгойлогшо А. А. Громыко, Египедэй Гадаадын хэрэгүүдэй ми... М. Фавзи гэгшэд үгэ хэлэхэдээ Сириин гомдол багахаанаршье ... шолуулагдангүй дары сагтаа ... шэн хэлсэгдэхэ ёнотой гэжэ ... лон тэмдэглээ.

Сириин гомдолые зүбшэ... сүүлхын түлөө 33 делегат ... үгөө. 32 делегаци, тэрэ тоодо С... тэй, Англиин, Франциин, Тур... делегаци болон Чанкайшист, ... Латин-Америкын зарим деле... һууд бурууушаан голосовалһ... на. 15 делегаци һаналаа бари...

Тингэжэ Сириин гомдол... шэн хэлсэлүүлхэгүйн түлөө США... шэн Турциин зүгһөө гаргагдаһан ... то һэдэлгэ буруу һүрөө.

Сириин гомдолые гурбан ... болоод зүбшэн хэлсэжэ эхил... жэ тогтоогдобо.

Сириин хилые зүбшөөлан Турциин сэрэг сугларһаар

ДАМАСК, октябрийн 23. (ТАСС). Сириин хилые зүбшөөлан Турциин сэрэг улам олоорoo сугларжа байна гэжэ «Аль-Джумхур» газетэ мэдээсэбэ. Турциин засаглархид Америкын сэрэгэй мэргэжэлтэдэй хүтэлбэри доро Сириин хилэ... оршодог Дейр-Малики гэжэ ... газарта сэрэгэй шэнэ ... аэралтай түргөөр бариа ... дээсэгдэнэ.

Сиридэ эсэргүү империалистическэ сэрэг дайнда бэлэдхэл хэгдэнэ

БЕЙРУТ, октябрийн 23. (ТАСС). Америкын зэргаадахи флот Измир гэжэ Турциин портдо бэлэн зогсожо байна гэжэ Ливанай газетэнүүд мэдээсэнэ. Сириин хилэдэ дүтүүр Турциин сэрэг сугларжал, ... уул байна гэжэ Турциhаа ... хүнүүд хэлэнэ. Америкын ... корабльнууд Сириин ойрхо... милиин газарта тамаран ябна...

Францида металлистнууд забастовко хэ...

ПАРИЖ, октябрийн 23. (ТАСС). Сен-Назер, Нанте, Сент-Этьенн болон Луара департаментын бусад ондоо городуудта металлистнууд забастовко хэжэ салин хүлһөө ... лүүлхэ гэһэн эрилтэ табяа. ... бастовкодо 50 мянга шахуу ... мэришэн хабаадаа.

САН-Паулын хүдэлмэришэдэй илаалта

НЬЮ-ЙОРК, октябрийн 23. (ТАСС). Урда Америкын томо промышленна центр болохо Сан-Паулын 400 мянган хүдэлмэришэд забастовко хэжэ, городой бүхы ажал хүдэлмэрие зогсоожорхиһон ... Октябрийн 15-һаа эхилһэн ... забастовко октябрийн 22-то ... бэ. Хүдэлмэришэдэй салин ... 20 процентээр дээшэлүүлэгдэ...

Ядерна бүү зэбсэгэй туршалгые хориохо

МОНТЕВИДЕО, октябрийн 23. (ТАСС). Мексикын элитэ мэдээжэ уранзурааша Диего Ривера гэгшын бэшэгые Уругвайн «Эль Популар» газетэ толилоо. Ядерна бүү зэбсэгэй туршалгые дары түргэн хориохо гэһэн эрилтэ табихыень уряалан, Мексикын энэ уранзурааша дэлхэйн соёл культурын бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ энэ бэшэг соогоо хандаһан байна. Бэшэг соо нигэжэ хэлэгдэнэ: «соёл культуры, зол жаргалай ... хэ тайбан байдалай һалбаран... дахын тулада атомна, водо... бомбонуудай туршалгые дары... лоулха гэһэн эрилтэ табиг... сэлэе улам шангадхагты гэж... таанадта хандана».

Редактор Д. Л. ЛОБСАН...

Бэлиг шадабаряа арадтаа зорюулна

Алта, мүнгэн дээрэ һиилэдэг, хонгёо дуутай хуур, лимбэ хэдэг уран дархан юм гэжэ Будайн Дугар Урда Агада суурхадаг байгаа. Дугар дархан өөрынгөө мэргэжэлдэ дуу хүгжэмдэ ехэ дуратай байһан тулада тингэжэ урладаг байһан юм. Тэрэнэй уралан бүтээһэн юумэнь тон нарин, хүнэй дура буляама һайхаһуу байгша һэн гэжэ нютагаархиниинь хөөрэлдэдэг. Хонгёо хоолойтой, эрхим хууршан Дугар дархан найр наадан, хурим түрэдэ хүндэтэй айлшадай нэгэн болгогдон уригдажа, бурят арадай эрээдүйн баяр тухай сэдьхэл доһолгомо һайханаар дуулажа, сугларагшадые баярлуулдаг байба.

1912 оной хабар... Будайн Дугартанай бүлэдэ үшөө нэгэ хүн нэмэжэ, эсэгэ эхын баяр билтараа. Заахан хүбүүгээ Бальжинима гэжэ нэрлэһэн байгаа.

Заахан Бальжинима мүльхижэ захалхаһаа хойшо эсэгынгээ хажууһаа холодоогүй, энэ тэрэ зэмсэгыень барижа наададаг, дархаанда бага бэшэ тойбо татадаг байһан юм гэхэ.

—«Хүн болохо багаһаа, хүлэг болохо унагаһаа» гэдэг арадай аман үгэ бии ха юм даа. Миниш хүбүүн дарханай зэр зэмсэг һонирхоо хадаа заатагүй уран дархан болохо,—гэжэ Дугар дархан омогорхон хөөрэдэг байгаа.

Бальжинима 12-той болоторо нютагтаа байд, ноёдой хони адуулдаг, сүлөөтэй сагтаа эсэгэдээ туһалалсадаг байһан юм. Теэд, Бальжинимада хони харууһалхыень даалгаха гээшэ сэх осоолтой байһан. Хөөрэ талаар ябахадаа таатай модо шулуу олоод дархалжа захалбал, хонидоошье мартажархидаг байба.

Дугартан хүбүүнэйнгээ 12-той болоходо Агын дасан абаашаһан юм. Заахан Бальжинима Тэхэнэйн Жамбал гэжэ ламын зараса байһанаа бодхуултажа нютагаа ерээд, Агын эхин һургуулида оролһон юм гэжэ нютагаархиниинь хэлсэдэг. Урагшаа һанаатай, һүбэлгэн бэрхэ хүн тулада Бальжинима һайнаар һурадаг байгаа. Теэд, тэндэ хоёр жэл һураад, 17-той Бальжинима комсомолой Агын райкомой секретарь болгогдон дэбжүүлэгдээ һэн. Уданшьегүй нүхэр Дугаров Улан-Үдэдэ ерээд, полиграфистнуудай һургуулида һураад, шэнэ мэргэжэлтэй болоо бэлэй. Тэрэ гэһэнһээ хойшо уралха, дархалха ажал эрхилнэ. Бальжинима Дугаров Улан-Үдэдэ, ПВЗ-дэ, Яруунада ажаллаха зуураа, уран дархалалгаа орхингүй шадабари мэргэжэлээ улам дээшэлүүлжэ ябаа.

Яруунын типографида хүдэлжэ байхадаа уранһайханай самодеятельностиин хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. Тэндэ түрүүшынгээ (1943 оной) хуур дархалһан юм. Ирагуу дуутай гоёхон хуур олониие һонирхуулаа. Национальна оркестр бии болгохо тэһэн һанал бодол нүхэр Дугаровай сэдьхэлдэ түрөө һэн. Теэд, тэрэ бодолоо бэелүүлхэ тула Бальжинима хамшыгаа шуун оролһон байна. Үдэр һүниие мэдэнгүй һуужа, нүхэр Дугаров хуур, хуучир, лимбэ гэхэ мэтые уралан бүтээгээд, Яруунын аймагай Культурын байшанда национальна оркестр анхан эмхидхэһэн юм.

Уданшьегүй нүхэр Дугаров Бурят-Монголой гүрэнэй филармониидо лимбэшэн боложо ерээ һэн. Эндэ хүдэлмэрилхэ зуураа, 3 утаһатай шэнэ хуур дархалаа. Тэрэ хуурынь сопрано, альта, тенор, бас гэхэ мэтэ олон янзын абяатай байһан тулада ехэ зохид гэгдээ һэн. Тиин, энэ бэлигтэй нүхэр эндэшье национальна хүгжэмэй оркестр эмхидхээ. Нүхэр Дугаровай үүсхэлээр бии болгогдоһон оркестр мүнөө хүрэтэр амжалтатай хүдэлмэрилжэ, бурят арадай хүгжэмые олон түмэндэ танилсуулна.

Нүхэр Дугаров һүүлэй хэдэн жэлдэ Закаменай аймагай газетын типографида хүдэлмэрилбэ. Тэндэшье байхадаа өөрын дуратай хэрэгые эрхилһээр байгаа. Закаменай аймагай Культурын байшанда тэрэнэй бии болгоһон национальна хүгжэмэй оркестр республикын ба бүхэроссин уранһайханай самодеятельностиин харалтада хабаадажа, түрүү һүринуудые эзэлээ һэн.

Бальжинима Дугаровичын бүтээһэн хүгжэмэй инструментнүүд дээрэ наададаг, тэрэнэй хүтэлбэри доро эмхидхэгдэһэн оркестрнүүд манай республикын колхозуудта олон. Нүхэр Дугаровай оролдосотой ажалые тэмдэглэн, тэрээндэ БМАССР-эй габьяата артистын нэрэзэргэ олгогдонхой.

Мүнөө Бурят-Монголой искусствын декадын бэлэдхэлдэ нүхэр Дугаров оролдосотойгоор хабаадалсана. Тэрэнэй уралан бүтээһэн 4 утаһатай хуур һайшаагдан баталагдаа. Мүнөө Бальжинима Дугарович 4 утаһатай хуурнуудые хэжэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүхэр Дугаров өөрынгөө мастерской соо 4 утаһатай шэнэ хуур хэжэ байна.

Е. Ринчинова.

СОНОСХОЛ

Улан-Үдэ городто һайндэрэй урда тээ 1957 оной октябрин 28-һаа ноябрийн 5 болотор ярмаг-базаар үнгэрэгдэхэнь.

Мяхан, һүн, тоһон, үндэгэн, хартаабха, огородой эдеэн, ... загаһан, үрэ жэмэс, тараан, гурил болон хүдөө ажахын ... продуктнууд ярмаргай үедэ наймаанда гаргагдаха байна.

Улан-Үдэ городто продуктнуудаа асархадань ярмаргата баадагшадта машина унаагаар туһаламжа үзүүлэгдэхэ, тиин ... тэдэндэ байха байра үгтэхэ, мүн худалдаа наймаагаа зохидоор ... хилжэ, һайнаар амархынь тулада ондоошье туһаламжа үзүүлэ... хэ юм.

Улан-Үдэ городой худалдаа наймаанай газарнууд ... магай үедэ эд бараа ехээр худалдахаа. Тусхайлбал, ярмаргата хабаадагшад оёмол хубсаһа, элдэб малгайнуудые, ... гон, пумаажан буд, арһан гутал, гэр бараанай хэрэгсэлнүүд, ... трикотажна хэрэгсэлнүүдые, саарһа, гуурһа, тэрэшэлэн һайн ... бэлэг болохоор элдэб юумэнүүдые магазинуудһаа, палаткануудһаа ... болон городой киоскнуудһаа худалдан абажа шадаха байна.

Ярмаргата эдэбхитэйгээр хабаадахыень колхозой правлени... дые, совхозуудай директорнүүдые, тэндэхи хүдэлмэришэ... кслхозшнгүүдые ярмаг үнгэрэгэхэ комисси уряална.

Ярмаргай комисс...

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора— 32-74, отв. секретаря — 27-37, отделов: партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 35-1. культуры и быта, промышленности — 34-05, местной информации и писем — 24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н 00564. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. №...